

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Ohjaavien ministeriöiden ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välinen tulossopimus vuosille 2025–2028

LUONNOS 30.10.2024

VARSINAIS-SUOMEN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

0295 029 000

www.ely-keskus.fi

Y-tunnus 2296962-1

Kirjaamo

PL 236, 20101 Turku

kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi

SISÄLLYS

1	Strategiset linjaukset	3
2	Yhteiskunnallinen vaikuttavuus	5
3	Tulostavoitteet.....	7
4	Voimavarojen hallinta.....	29
5	Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset.....	30

1 Strategiset linjaukset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla.

ELY-keskusten tulostavoitteet perustuvat hallitusohjelmaan, valtion talousarvioon ja julkisen talouden suunnitelmaan, AVI-ELY-strategia-asiakirjaan ja eri hallinnonalojen strategioihin sekä ottavat huomioon hallituksen aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelmien linjaukset.

Lisäksi koko valtionhallintoa koskevat muut strategiat, valtioneuvoston periaatepäätökset ym. keskeiset linjaavat dokumentit huomioidaan soveltuvin osin. Valtion henkilöstöstrategia tarjoaa yhteisen vision ja tavoitteet, ohjaten henkilöstöjohtamisen kehittämistyötä. Jokainen valtion työntekijä toteuttaa strategian tavoitteita ja toimenpiteitä omassa roolissaan ja työssään asiantuntijana, esihenkilönä ja johtajana. Linkki: <https://vm.fi/valtio-tyonantajana/henkilostojohtamisen-tuki/valtioon-henkilostostrategia>.

1.1 Hallitusohjelma

Valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Kehittämisen pääperiaatteena on monialaisuus. Ensisijaisesti tämä tarkoittaa lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Uudessa virastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen kokonaisuuden.

ELY-keskusten puitteissa järjestetyn hallinnon osalta lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille Elinvoimakeskuksiin. Uudistamisessa huomioidaan käynnissä oleva TE-uudistus. Elinvoimakeskukset ja niiden alueet muodostetaan nykyisten täyden palvelun ELY-keskusten pohjalta mahdollistaen tarvittaessa korkeamman toimipistemäärän. Elinvoimakeskusten määrää voidaan kasvattaa enintään yhdellä elinvoimakeskuksella palveluiden turvaamiseksi molemmilla kansalliskielillä. Edelleen mahdollistetaan elinvoimakeskusten erikoistuminen ja keskinäinen työnjako.

Valtion aluehallinnon uudistamisen osalta valmistelu tehdään niin, että uuden mallin mukaan järjestetty valtion aluehallinto käynnistää toimintansa viimeistään vuoden 2026 alusta. Varmistetaan, ettei muutosvaihe vaaranna käynnissä olevien prosessien sujuvuutta. Uudistamisessa huomioidaan valtionhallinnon tuottavuusohjelma ja toimintamenojen sopeutustarve.

1.2 Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategia-asiakirja

Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategia ja toimintaympäristö 2024-2027 on määritelty virastojen yhteisessä strategia-asiakirjassa: "Kestävää tulevaisuutta tekemässä – yhdessä ja lähellä": <https://tem.fi/aluehallintovirastojen-ja-ely-keskusten-strategia-asiakirja>. Strategia ohjaa aluehallinnon virastoja hallitusohjelman toimeenpanossa sekä toiminnan ja rakenteiden uudistamisessa.

Valtion aluehallinnon (aluehallintovirastojen (AVI) ja ELY-keskusten) toimialat ja tehtävät ovat moninaiset. Virastojen tehtäviin kuuluu kehittämistä, rahoittamista, ohjausta ja valvontaa, perusinfran toimivuudesta ja ylläpidosta vastaamista sekä kansalaisten ja yritysten oikeusturvasta ja palveluista huolehtimista. Laajan toimintakentän keskeisimmät tavoitteet on koottu strategia-asiakirjaan yhdeksi yhteiseksi kokonaisuudeksi.

Asiakirjassa strategiset painopisteet on jaettu neljään sisältöalueeseen:

- turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta,
- lisäämme elinvoimaa,
- toteutamme kestäväää ja puhdasta siirtymää ja
- edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta.

Toiminnan kehittämiseksi on asetettu kolme painopistettä:

- hyvinvoiva henkilöstö ja työyhteisö,
- erinomainen asiakaskokemus ja sidosryhmäyhteistyö sekä
- digitalisoidut ja sujuvat prosessit.

Valitut painopisteet toteuttavat hallitusohjelman linjauksia ja niissä heijastuvat myös toimintaympäristön muutos sekä virastojen tehtävät määrittävä lainsäädäntö. Hallitusohjelman mukainen syyskuussa 2023 käynnistynyt valtion aluehallinnon uudistaminen näkyy strategia-asiakirjassa toimintatapalinjauksina: valtion aluehallinto toimii jatkossakin poikkihallinnollisesti ja monialaisesti alueilla, ja lisäksi toimintakykyä pidetään yllä ja toimintaa yhtenäistetään aluehallinnon virastorakenteita uudistettaessa.

Strategia-asiakirjassa on lisäksi kuvattu myös toimintaa koskevat arvot: asiakaslähtöisyys, asiantuntijuus ja yhteistyö.

1.3 Strategisten painopisteiden huomiointi ELY-keskuksen alueella

Laaditaan ehdotusversioon.

2 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

ELY-keskukset toteuttavat osaltaan seuraavia talousarviossa 2025 pääluokkatasolla asetettuja vaikuttavuustavoitteita (suluissa ministeriö, jonka pääluokassa tavoite on asetettu):

- *Koulutus- ja osaamistaso nousee, koulutus vastaa työelämän tarpeisiin (OKM)*
- *TKI-toiminta parantaa elinkeinotoiminnan tuottavuutta, kasvua ja kansainvälisyyttä (OKM)*
- *Taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytykset parantuvat ja tuotannon sekä jakelun muodot monipuolistuvat (OKM)*
- *Elinkeinoelämä uudistuu ja alueiden elinvoima vahvistuu (TEM)*
 - *Viennin kotimainen arvonlisäbruttovienti*
 - *Investointien muutos vuoden takaisesta*
 - *T&k-menot/BKT*
- *Työllisyys kasvaa ja osaavan työvoiman saatavuus paranee (TEM)*
 - *Työllisyysaste, 15—64-v.*
 - *Työttömyysaste, 15—74-v.*
 - *Ulkomailla syntyneiden työllisyysaste (%)*
- *Puhtaat investoinnit edistävät ilmastotavoitteita (TEM)*
 - *Fossiilivapaan energian osuus kokonaiskulutuksesta*
- *Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa (YM)*
- *Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen (YM)*
- *Vihreä siirtymä on kasvun perusta (YM)*
- *Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään (YM)*
- *Digitalisaatio ja datatalous ovat luoneet kestäväää kasvua sekä vahvistaneet luottamusyhteiskuntaa (LVM)*
- *Tietopohjaiset liikenteen palvelut ovat tehokkaita ja vastaavat asiakkaiden tarpeisiin (LVM)*
- *Digitaaliset yhteydet ja liikennejärjestelmä ovat parantaneet Suomen kilpailukykyä sekä kansainvälistä saavutettavuutta (LVM)*
- *Tulevaisuuden liikennejärjestelmä on rakentunut turvallisesti, tietopohjaisesti ja kestävästi (LVM)*
- *Monipuolinen yritystoiminta sekä menestyvä maaseutu ja saaristo, monipaikkaisuus ja yhteistyöverkostot vahvistavat yhteiskuntaa (MMM)*
- *Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta (MMM)*
- *Kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuus sekä kilpailu- ja häiriönsietokyky paranevat (MMM)*
- *Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle (MMM)*

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista osaltaan tukevat ELY-keskusten tulossopimuksen tulostavoitteet kootaan AVI ja ELY –strategian painopisteiden mukaisesti neljän ilmiölähtöisen ylätason tavoitteen alle. Nämä ylätason tavoitteet ovat seuraavat:

- Lisäämme elinvoimaa
- Toteutamme kestäväää ja puhdasta siirtymää
- Edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta
- Turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta

Tulostavoitekokonaisuudet viedään soveltuvin osin AVI ja ELY –strategian tavoitteiden mukaisten väliotsikoiden alle. Henkilöstöä, digitalisaatiota ja muuta virastojen oman toiminnan kehittämistä koskeva tavoitteisto on pääasiassa koottu omiin kokonaisuuksiinsa lukuihin kolme ja neljä.

ELY-keskukset hyödyntävät aktiivisesti sekä virastokokonaisuuden eri tehtäväalueiden, että ELY-keskusten keskinäisiä yhteistyömahdollisuuksia tässä tulossopimuksessa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. ELY-keskukset toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä keskenään sekä valtakunnallisten ja alueellisten kumppaniverkostojen kanssa edistäessään alueen elinvoimaa, kestäväää kasvua, puhdasta siirtymää sekä varautumista ja kokonaisturvallisuutta. Toiminnot edistävät myös hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

ELY-keskukset ja KEHA-keskus edistävät yhteistyössä keskenään sekä tulosohjausta koordinoivan ministeriön kanssa yhteisen digitaalisuuden edistämisen päämäärän ja palvelulupauksen toteuttamista: ”Tuotetut digitaaliset palvelut ovat turvallisia, luotettavia, yhteen toimivia, asiakaslähtöisiä ja prosesseja sujuvoittavia”.

ELY-keskukset ja KEHA-keskus edistävät yhteistyössä keskenään sekä tulosohjausta koordinoivan ministeriön kanssa tietojohdamisen tavoitetilan toteutumista. ”Tietojohdamisen tavoitteena on tiedon järjestelmällinen hyödyntäminen valmistelussa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa.”

ELY-keskukset toimeenpaneavat osaltaan Suomen kestävään kasvun ohjelmaa varmistaen ohjelman toimeenpanon tuloksellisuuden ja lainmukaisuuden RRF-toimeenpanon edellyttämillä tukiviranomaisen vastuilla, joista säädetään laissa EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta (537/2022).

3 Tulostavoitteet

Tässä luvussa esitellään ELY-keskuksen tulostavoitteet. Tulostavoitekokonaisuudet on soveltuvin osin viety AVI ja ELY –strategian tavoitteiden mukaisten väliotsikoiden alle. Lisäksi tulossopimuksen liitteessä 1 (Täydentävät seurantamittarit) on mainittu ne mittarit, joiden kehitystä seurataan tulostavoitteiden toteutumisen seurannan yhteydessä. Hallitusohjelman mukaisesta aluehallintouudistuksesta johtuen ELY-keskukset eivät aseta tavoitetasoja vuodelle 2028.

3.1 Lisäämme elinvoimaa

Uudistuva, kasvava, monipuolistuva ja kansainvälistyvä elinkeinotoiminta

<i>Alueen yritysten kasvua ja työllistämisen edellytyksiä on vahvistettu</i>	
2025	<p>Vuoden 2025 keskeisenä tavoitteena on toimivan ja joustavan yhteistyön varmistaminen työllisyysalueiden kanssa liittyen yritysten kasvun ja työllistämisedellytysten tukemiseen.</p> <p>Kehittämisavustuksella (EAKR) ja maaseuturahoituksella vahvistetaan ja aktivoidaan pienten yritysten (ml. Mittelstand) kasvua ja työllistämisen edellytyksiä kehittämisen ja investointien tukemisella huomioiden myös omistajavaihdostilanteessa olevat yritykset. Luovien alojen työllisyys- ja kasvupotentiaalia tuetaan jakamalla tietoa rahoitusmahdollisuuksista yhteistyössä verkostojen kanssa. Vahvistetaan PK-yritysten rekrytointiosaamista erityisesti maahanmuuttajataustaisten ja ulkomaisen rekrytointiin osalta.</p> <p>ELY-keskus tunnistaa oman alueensa luovan alan ja kulttuurin elinvoimatekijät sekä liiketoiminta-alueet edistäen yritys- ja kehityshanketuilla mm. Varsinais-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisesti ruoka- ja kulttuurimatkailun sekä ruokatapahtumien kehittämistä alueella.</p> <p>ELY-keskus huomioi taiteen ja kulttuurin osallistavan käytön mahdollisuudet kotouttamisen kentällä tukemalla asiakasohjausta. ELY-keskus osallistuu aktiivisesti luovien alojen osaamistarpeiden ennakointiin osana Ennakointiakatemian toimintaa.</p>
2026	<p>Hyödynnämme tehokkaasti (EAKR) kehittämisavustusta ja maaseutuohjelmalla (CAP) rahoitusmahdollisuuksia yritysten kasvun tukemiseen huomioiden myös omistajavaihdostilanteessa olevat yritykset. Luovien alojen työllisyys- ja kasvupotentiaalia tuetaan jakamalla tietoa rahoitusmahdollisuuksista yhteistyössä verkostojen kanssa. Edistetään hallitusohjelman tavoitetta kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten yritysten (ns. Mittelstand) määrän kaksinkertaistamisesta vuoteen 2030 mennessä. Tuetaan ja aktivoidaan pienten yritysten kasvua ja siirtymää pienistä keskisuuriin. Vahvistetaan PK-yritysten rekrytointiosaamista erityisesti maahanmuuttajataustaisten ja ulkomaisen rekrytointiin osalta.</p> <p>ELY-keskus tunnistaa oman alueensa luovan alan ja kulttuurin elinvoimatekijät sekä liiketoiminta-alueet edistäen yritys- ja kehityshanketuilla mm. Varsinais-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisesti ruoka- ja kulttuurimatkailun sekä ruokatapahtumien kehittämistä alueella.</p> <p>ELY-keskus huomioi taiteen ja kulttuurin osallistavan käytön mahdollisuudet kotouttamisen kentällä myöhemmin tarkentuvin toimenpitein.</p>
2027	<p>Hyödynnämme tehokkaasti (EAKR) kehittämisavustusta ja maaseutuohjelmalla (CAP) rahoitusmahdollisuuksia yritysten kasvun tukemiseen huomioiden myös omistajavaihdostilanteessa olevat yritykset. Luovien alojen työllisyys- ja kasvupotentiaalia tuetaan jakamalla tietoa rahoitusmahdollisuuksista yhteistyössä verkostojen kanssa. Edistetään hallitusohjelman tavoitetta kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten</p>

	<p>yritysten (ns. Mittelstand) määrän kaksinkertaistamisesta vuoteen 2030 mennessä. Tuetaan ja aktivoidaan pienten yritysten kasvua ja siirtymää pienistä keskisuuriin. Vahvistetaan PK-yritysten rekrytointiosaamista erityisesti maahanmuuttajataustaisten ja ulkomaisen rekrytoinnin osalta.</p> <p>ELY-keskus tunnistaa oman alueensa luovan alan ja kulttuurin elinvoimatekijät sekä liiketoiminta-alueet edistäen yritys- ja kehityshanketuilla mm. Varsinais-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisesti ruoka- ja kulttuurimatkailun sekä ruokapöytäkehittämistä alueella.</p> <p>ELY-keskus huomioi taiteen ja kulttuurin osallistavan käytön mahdollisuudet kotouttamisen kentällä myöhemmin tarkentuvien toimenpitein</p>
<i>ELY-keskusten yritysrahoitusta (yrityksen kehittämisavustus ja maaseudun yritysrahoitus) saaneiden yritysten liikevaihto kasvaa (numeerinen).</i>	
2025	9
2026	9
2027	9
<i>Alueiden elinkeinorakenne on monipuolistunut (maaseutualueet)</i>	
2025	<p>Maaseudun yritysrahoitusta kohdennamme alueellisen CAP-suunnitelman mukaisesti painopisteinä alkutuotanto, ruokaketjun ja elintarvikejalostuksen kehittäminen, maaseutu- ja saaristomatkat ja maaseudun monipuolinen yrittäjäyys. Ruokaketjun ja matkailun kehittämisessä hyödynnetään alueen erityisiä vahvuuksia, johtavaa asemaamme ruokamaakuntana ja saariston vetovoimaa. Vahvistamme maaseudun yritysten toimijuutta sekä liiketoimintamahdollisuuksia osana Varsinais-Suomen meriklusteria. Leader-ryhmien rooli on keskeinen maaseudun yritystoiminnan monipuolistajana ja uusien avauksien mahdollistajana.</p> <p>EAKR kehittämisavustuksella rahoitamme PK-yritysten innovatiivisia kehittämishankkeita. Kalatalouden rahoituksen myötä elinkeinokalatalous monipuolistuu ja kotimaisen kalan käyttö lisääntyy hallitusohjelman mukaisesti. Kalatalouden yritystoiminnan vastuullisuuden varmistamiseksi tehostetaan Itämeren alueella yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa EU:n uudistuneen lainsäädännön mukaisesti ja modernin teknologian mahdollisuudet hyödyntäen. Jatkamme yhteistyötä maakunnan liiton kanssa esim. uusimpien liiketoimintaekosysteemien edistämässä.</p> <p>Numeerinen tavoitetaso: maaseudun yritysrahoitus/tuetut yritykset 39 kpl.</p>
2026	<p>Maaseudun yritysrahoitusta kohdennamme alueellisen CAP-suunnitelman mukaisesti painopisteinä alkutuotanto, ruokaketjun ja elintarvikejalostuksen kehittäminen, maaseutu- ja saaristomatkat ja maaseudun monipuolinen yrittäjäyys. Ruokaketjun ja matkailun kehittämisessä hyödynnetään alueen erityisiä vahvuuksia, johtavaa asemaamme ruokamaakuntana ja saariston vetovoimaa. Vahvistamme maaseudun yritysten toimijuutta sekä liiketoimintamahdollisuuksia osana Varsinais-Suomen meriklusteria. Leader-ryhmien rooli on keskeinen maaseudun yritystoiminnan monipuolistajana ja uusien avauksien mahdollistajana.</p> <p>EAKR kehittämis- avustuksella rahoitamme PK-yritysten innovatiivisia kehittämishankkeita. Kalatalouden rahoituksen myötä elinkeinokalatalous monipuolistuu ja kotimaisen kalan käyttö lisääntyy hallitusohjelman mukaisesti. Kalatalouden yritystoiminnan vastuullisuuden varmistamiseksi tehostetaan Itämeren alueella yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa EU:n uudistuneen lainsäädännön mukaisesti ja modernin teknologian mahdollisuudet hyödyntäen. Jatkamme yhteistyötä maakunnan liiton kanssa esim. uusimpien liiketoimintaekosysteemien edistämässä.</p> <p>Numeerinen tavoitetaso: maaseudun yritysrahoitus/tuetut yritykset 43 kpl.</p>
2027	Maaseudun yritysrahoitusta kohdennamme alueellisen CAP-suunnitelman mukaisesti

	<p>painopisteinä alkutuotanto, ruokaketjun ja elintarvikejalostuksen kehittäminen, maaseutu- ja saaristomatkailu ja maaseudun monipuolinen yrittäjäyys. Ruokaketjun ja matkailun kehittämisessä hyödynnetään alueen erityisiä vahvuuksia, johtavaa asemaamme ruokamaakuntana ja saariston vetovoimaa. Vahvistamme maaseudun yritysten toimijuutta sekä liiketoimintamahdollisuuksia osana Varsinais-Suomen meriklusteria. Leader-ryhmien rooli on keskeinen maaseudun yritystoiminnan monipuolistajana ja uusien avauksien mahdollistajana.</p> <p>EAKR kehittämis- avustuksella rahoitamme PK-yritysten innovatiivisia kehittämishankkeita. Kalatalouden rahoituksen myötä elinkeinokalatalous monipuolistuu ja kotimaisen kalan käyttö lisääntyy hallitusohjelman mukaisesti. Kalatalouden yritystoiminnan vastuullisuuden varmistamiseksi tehostetaan Itämeren alueella yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa EU:n uudistuneen lainsäädännön mukaisesti ja modernin teknologian mahdollisuudet hyödyntäen. Jatkamme yhteistyötä maakunnan liiton kanssa esim. uusimpien liiketoimintaekosysteemien edistämässä.</p> <p>Numeerinen tavoitetaso: maaseudun yritysrahoitus/tuetut yritykset 44 kpl.</p>
<p><i>Alueiden elinkeinorakenne on monipuolistunut (Kaupunkialueet)</i></p>	
<p>2025</p>	<p>Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tavoitteena on edistää pk-yritysten ja startup-yritysten kansainvälistymistä, mikä osaltaan tukee elinkeinorakenteen monipuolistumista alueen kaupunkialueilla. Erityinen painopiste on rohkeiden uusien liiketoiminta-avauksien tukemisessa, jolloin ELY-keskus tarjoaa neuvontaa, rahoitusta ja kasvupalveluja pk-yrityksille kansainvälistymisen alkuvaiheessa.</p> <p>Startup-yrityksiä perustetaan pääasiassa kaupunkialueille, ja alueellamme startup-yritysten määrä on yleisen trendin mukaisesti laskenut. ELY-keskus tukee näiden kasvuhakuisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia yhteistyössä Team Finland -verkoston ja alueen kehittämissyhtiöiden, kuten Business Turun ja YritysSalon, kanssa. Tavoitteena on edistää lupaavien startup-yritysten kansainvälistymistä, kasvu- ja liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämistä, sekä luoda edellytyksiä kansainvälisesti kilpailukykyisten ratkaisujen kehittämiseksi ja kaupallistamiseksi. Alueella potentiaalisia edelleen kasvavia toimialoja ovat mm. lääke- ja terveysteknologia sekä ICT ja digitaaliset ratkaisut.</p> <p>Proaktiivisella neuvonnalla, sidosryhmäyhteistyöllä ja tehokkaalla asiakasohjauksella ELY-keskus kohdentaa käytettävissä olevat valtuudet tarkoituksenmukaisesti laadukkaisiin kansainvälistymistä tavoitteleviin hankkeisiin, mukaan lukien TKI- ja investointihankkeisiin. Valtuustilanteen mahdollistaessa yrityksen kehittämisavustuksia ohjataan erityisesti kaupunkialueilla sijaitseviin valmistavan teollisuuden tuotannollisiin investointeihin. Tällä tavoin edistämme teollisten yritysten tuottavuutta, kansainvälistä kilpailukykyä sekä tuotannon vähähiilisyttä.</p> <p>ELY-keskus tunnistaa ja aktivoi tuotannollisia investointeja tekeviä yrityksiä soveltuvien rahoitusmahdollisuuksien, kuten Finnveran ja muiden Team Finland -toimijoiden, piiriin. Lisäksi ELY-keskus tunnistaa ja aktivoi yrittäjämisteisiä, keskisuuria tai midcap-kokoluokan yrityksiä (Mittelstand), sekä tähän kokoluokkaan potentiaalisia kasvavia ja ohjaa ne oikeiden Team Finland-palveluiden piiriin.</p>
<p>2026</p>	<p>Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tavoitteena on edistää pk-yritysten ja startup-yritysten kansainvälistymistä, mikä osaltaan tukee elinkeinorakenteen monipuolistumista alueen kaupunkialueilla. Erityinen painopiste on rohkeiden uusien liiketoiminta-avauksien tukemisessa, jolloin ELY-keskus tarjoaa neuvontaa, rahoitusta ja kasvupalveluja pk-yrityksille kansainvälistymisen alkuvaiheessa.</p> <p>Startup-yrityksiä perustetaan pääasiassa kaupunkialueille, ja alueellamme startup-yritysten määrä on yleisen trendin mukaisesti laskenut. ELY-keskus tukee näiden kasvuhakuisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia yhteistyössä Team Finland -verkoston ja alueen kehittämissyhtiöiden, kuten Business Turun ja YritysSalon, kanssa.</p>

	<p>Tavoitteena on edistää lupaavien startup-yritysten kansainvälistymistä, kasvu- ja liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämistä, sekä luoda edellytyksiä kansainvälisesti kilpailukykyisten ratkaisujen kehittämiseksi ja kaupallistamiselle. Alueella potentiaalisia edelleen kasvavia toimialoja ovat mm. lääke- ja terveysteknologia sekä ICT ja digitaaliset ratkaisut.</p> <p>Proaktiivisella neuvonnalla, sidosryhmäyhteistyöllä ja tehokkaalla asiakasohjauksella ELY-keskus kohdentaa käytettävissä olevat valtuudet tarkoituksenmukaisesti laadukkaisiin kansainvälistymistä tavoitteleviin hankkeisiin, mukaan lukien TKI- ja investointihankkeisiin. Valtuustilanteen mahdollistaessa yrityksen kehittämisavustuksia ohjataan erityisesti kaupunkialueilla sijaitseviin valmistavan teollisten yritysten tuottavuutta, kansainvälistä kilpailukykyä sekä tuotannon vähähiilisyttä.</p> <p>ELY-keskus tunnistaa ja aktivoi tuotannollisia investointeja tekeviä yrityksiä soveltuvien rahoitusmahdollisuuksien, kuten Finnveran ja muiden Team Finland -toimijoiden, piiriin. Lisäksi ELY-keskus tunnistaa ja aktivoi yrittäjäomisteisia, keskisuuria tai midcap-kokoluokan yrityksiä (Mittelstand), sekä tähän kokoluokkaan potentiaalisia kasvavia ja ohjaa ne oikeiden Team Finland-palveluiden piiriin.</p>
2027	<p>Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tavoitteena on edistää pk-yritysten ja startup-yritysten kansainvälistymistä, mikä osaltaan tukee elinkeinorakenteen monipuolistumista alueen kaupunkialueilla. Erityinen painopiste on rohkeiden uusien liiketoiminta-avauksien tukemisessa, jolloin ELY-keskus tarjoaa neuvontaa, rahoitusta ja kasvupalveluja pk-yrityksille kansainvälistymisen alkuvaiheessa.</p> <p>Startup-yrityksiä perustetaan pääasiassa kaupunkialueille, ja alueellamme startup-yritysten määrä on yleisen trendin mukaisesti laskenut. ELY-keskus tukee näiden kasvuhakuisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia yhteistyössä Team Finland -verkoston ja alueen kehittämissyhtiöiden, kuten Business Turun ja YritysSalon, kanssa. Tavoitteena on edistää lupaavien startup-yritysten kansainvälistymistä, kasvu- ja liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämistä, sekä luoda edellytyksiä kansainvälisesti kilpailukykyisten ratkaisujen kehittämiseksi ja kaupallistamiselle. Alueella potentiaalisia edelleen kasvavia toimialoja ovat mm. lääke- ja terveysteknologia sekä ICT ja digitaaliset ratkaisut.</p> <p>Proaktiivisella neuvonnalla, sidosryhmäyhteistyöllä ja tehokkaalla asiakasohjauksella ELY-keskus kohdentaa käytettävissä olevat valtuudet tarkoituksenmukaisesti laadukkaisiin kansainvälistymistä tavoitteleviin hankkeisiin, mukaan lukien TKI- ja investointihankkeisiin. Valtuustilanteen mahdollistaessa yrityksen kehittämisavustuksia ohjataan erityisesti kaupunkialueilla sijaitseviin valmistavan teollisten yritysten tuottavuutta, kansainvälistä kilpailukykyä sekä tuotannon vähähiilisyttä.</p> <p>ELY-keskus tunnistaa ja aktivoi tuotannollisia investointeja tekeviä yrityksiä soveltuvien rahoitusmahdollisuuksien, kuten Finnveran ja muiden Team Finland -toimijoiden, piiriin. Lisäksi ELY-keskus tunnistaa ja aktivoi yrittäjäomisteisia, keskisuuria tai midcap-kokoluokan yrityksiä (Mittelstand), sekä tähän kokoluokkaan potentiaalisia kasvavia ja ohjaa ne oikeiden Team Finland-palveluiden piiriin.</p>
Maaseutu- ja biotalousyritykset ovat kehittäneet toimintaansa CAP –suunnitelman toimenpiteitä hyödyntäen (numeerinen)	
2025	76 kpl (yhteensä kehittämishankkeet ja yritystuet ko. toimenpiteissä)
2026	98 kpl (yhteensä kehittämishankkeet ja yritystuet ko. toimenpiteissä)
2027	72 kpl (yhteensä kehittämishankkeet ja yritystuet ko. toimenpiteissä)
TF-kansainvälistymispalveluihin (ml. kansainväliset rekrytointipalvelut) aktivoitujen yritysten määrä kasvaa: ELY-keskusten liidit muille toimijoille (numeerinen)	
2025	45 (liidit KasvuCRM)
2026	50 (liidit KasvuCRM)
2027	55 (liidit KasvuCRM)
Osuviin kansainvälistymispalveluihin ohjattujen yritysten määrä kasvaa: Kasvu CRM:ään kirjatut	

<i>kv.neuvonnat (numeerinen)</i>	
2025	100 (kv-neuvontatapahtumat KasvuCRM)
2026	110 (kv-neuvontatapahtumat KasvuCRM)
2027	120 (kv-neuvontatapahtumat KasvuCRM)
<i>Kansainvälistä osaamista hyödyntämällä edistetään yritysten kasvua ja kansainvälistymistä (sanallinen)</i>	
2025	ELY-keskus on aktiivisessa yhteistyössä kuntien työllisyysalueiden kv-toimijoiden kanssa hyödyntäen mm. KEHA ja Work in Finland yhteistyötä palvelu- ja tapahtumatuotannossa. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Turun kaupungin maakunnallisella yhteishankkeella (Purje-hanke ESR+) rakennetaan toimintatapoja yritysten valmiuksiin vastaanottaa kv-taustaisia osajia ja työvoimaa.
2026	Yhteistyö kuntien työllisyysalueiden kv-toimijoiden kanssa, KEHA yhteistyö, WinF. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Turun kaupungin maakunnallisella yhteishankkeella (Purje-hanke ESR+) edistetty ja luotu toimintatapoja yritysten valmiuksiin vastaanottaa kv-taustaisia osajia ja työvoimaa.
2027	Yhteistyö kuntien työllisyysalueiden kv-toimijoiden kanssa, KEHA yhteistyö, WinF. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Turun kaupungin maakunnallisella yhteishankkeella (Purje-hanke ESR+) edistetty ja luotu toimintatapoja yritysten valmiuksiin vastaanottaa kv-taustaisia osajia ja työvoimaa.
<i>Verkosto- ja kumppanuusyhteistyö on alueellisesti ja valtakunnallisesti vaikuttavaa</i>	
2025	Verkosto- ja kumppanuus toiminta on alueellisesti ja valtakunnallisesti kehittynyt ja verkostokumppanien osaaminen käytettävissä olevista palveluista on lisääntynyt. Lisääntyvässä määrin asiakkaat ohjautuvat osuvammin ja tehokkaammin soveltuviin palveluihin. Kehittyneet kumppanuusverkostot synnyttävät asiakkaita hyödyttävää ja vaikuttavaa hanketoimintaa. Uudet kuntavetoiset työllisyysalueet integroituneet kumppanuusverkostoihin mukaan. Verkosto- ja kumppanuusyhteistyötä kehitetään ja vahvistetaan osallistumalla aktiivisesti mm. maakuntaohjelmien päivitystyöhön.
2026	Verkosto- ja kumppanuus toiminta on alueellisesti ja valtakunnallisesti kehittynyt ja verkostokumppanien osaaminen käytettävissä olevista palveluista on lisääntynyt. Lisääntyvässä määrin asiakkaat ohjautuvat osuvammin ja tehokkaammin soveltuviin palveluihin. Kehittyneet kumppanuusverkostot synnyttävät asiakkaita hyödyttävää ja vaikuttavaa hanketoimintaa. Uudet kuntavetoiset työllisyysalueet integroituneet kumppanuusverkostoihin mukaan. Verkosto- ja kumppanuusyhteistyötä kehitetään ja vahvistetaan osallistumalla aktiivisesti mm. maakuntaohjelmien päivitystyöhön.
2027	Verkosto- ja kumppanuus toiminta on alueellisesti ja valtakunnallisesti kehittynyt ja verkostokumppanien osaaminen käytettävissä olevista palveluista on lisääntynyt. Lisääntyvässä määrin asiakkaat ohjautuvat osuvammin ja tehokkaammin soveltuviin palveluihin. Kehittyneet kumppanuusverkostot synnyttävät asiakkaita hyödyttävää ja vaikuttavaa hanketoimintaa. Uudet kuntavetoiset työllisyysalueet integroituneet kumppanuusverkostoihin mukaan. Verkosto- ja kumppanuusyhteistyötä kehitetään ja vahvistetaan osallistumalla aktiivisesti mm. maakuntaohjelmien päivitystyöhön.

Kasvatut tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostukset kaikilla alueilla

<i>TKI-toimintaan liittyvä yritysten, korkeakoulujen ja muiden innovaatiotoimijoiden välinen yhteistyö on vahvistunut</i>	
2025	Yhdessä maakunnallisten yrityspalvelutoimijoiden kanssa osallistumme alueellisen TKI-tiekartan sekä Älykkään erikoistumisen strategian toimeenpanoon maakunnan

	<p>innovaatioekosysteemin vahvistamiseksi. Tuotamme ajankohtaista tietoa maakunnan TKI-ekosysteemin toimijoille eri TF-toimijoiden rahoitus- ja palveluratkaisuista. Neuvonta- ja sidosryhmätyössä huomioidaan alueelliset rahoitus- ja palvelumahdollisuudet, kuten Business Turun ohjelmat ja Teknoliakampus Turku (Turun TKI- palvelu ja TKI-seteli). ELY-keskus on TF-verkoston ja korkeakoulujen sekä alueen muiden yrityspalvelutoimijoiden kanssa tuottamassa ja tukemassa alueen TKI- toimintaa erilaisten informaatio- ja verkostotapahtumien kautta järjestäen 3–4 tilaisuutta, joissa yhtenä teemana on puhtaan siirtymän edistäminen. TKI- verkostoyhteistyötä vahvistetaan Y-vastuualueen asiantuntemuksella.</p> <p>Maaseuturahoituksen avulla mahdollistetaan alueen vahvan tiede- ja korkeakouluverkoston sekä elinkeinoelämän yhteistyötä niin laajoissa kehittämishankkeissa kuin yrityskohtaisesti. CAP-suunnitelman yleishyödyllisissä kehittämishankkeissa, ml yritysryhmähankkeet ja EIP, suositaan toimintamalleja, jotka jalkauttavat innovaatioita ja parhaita käytäntöjä maaseudun yrityksiin osana hankkeen toimintaa. Maaseutuyritysten kehittämishankkeiden tukeminen on keskeinen osa CAP-suunnitelman yritystukia sekä ELY-keskuksen että Leader-toimintatavan kautta.</p> <p>Kalataloudessa edistämme alkutuotannon (kaupallinen kalastus, vesiviljely) uudistumista, innovaatioita ja ympäristönäkökohtien huomioimista painottaen.</p>
2026	<p>Yhdessä maakunnallisten yrityspalvelutoimijoiden kanssa osallistumme alueellisen TKI-tiekartan sekä Älykkään erikoistumisen strategian toimeenpanoon maakunnan innovaatioekosysteemin vahvistamiseksi. Tuotamme ajankohtaista tietoa maakunnan TKI-ekosysteemin toimijoille eri TF-toimijoiden rahoitus- ja palveluratkaisuista. Neuvonta- ja sidosryhmätyössä huomioidaan alueelliset rahoitus- ja palvelumahdollisuudet, kuten Business Turun ohjelmat ja Teknoliakampus Turku (Turun TKI- palvelu ja TKI-seteli). ELY-keskus on TF-verkoston ja korkeakoulujen sekä alueen muiden yrityspalvelutoimijoiden kanssa tuottamassa ja tukemassa alueen TKI- toimintaa erilaisten informaatio- ja verkostotapahtumien kautta järjestäen 3–4 tilaisuutta, joissa yhtenä teemana on puhtaan siirtymän edistäminen. TKI- verkostoyhteistyötä vahvistetaan Y-vastuualueen asiantuntemuksella.</p> <p>Maaseuturahoituksen avulla mahdollistetaan alueen vahvan tiede- ja korkeakouluverkoston sekä elinkeinoelämän yhteistyötä niin laajoissa kehittämishankkeissa kuin yrityskohtaisesti. CAP-suunnitelman yleishyödyllisissä kehittämishankkeissa, ml yritysryhmähankkeet ja EIP, suositaan toimintamalleja, jotka jalkauttavat innovaatioita ja parhaita käytäntöjä maaseudun yrityksiin osana hankkeen toimintaa. Maaseutuyritysten kehittämishankkeiden tukeminen on keskeinen osa CAP-suunnitelman yritystukia sekä ELY-keskuksen että Leader-toimintatavan kautta.</p> <p>Kalataloudessa edistämme alkutuotannon (kaupallinen kalastus, vesiviljely) uudistumista, innovaatioita ja ympäristönäkökohtien huomioimista painottaen.</p>
2027	<p>Yhdessä maakunnallisten yrityspalvelutoimijoiden kanssa osallistumme alueellisen TKI-tiekartan sekä Älykkään erikoistumisen strategian toimeenpanoon maakunnan innovaatioekosysteemin vahvistamiseksi. Tuotamme ajankohtaista tietoa maakunnan TKI-ekosysteemin toimijoille eri TF-toimijoiden rahoitus- ja palveluratkaisuista. Neuvonta- ja sidosryhmätyössä huomioidaan alueelliset rahoitus- ja palvelumahdollisuudet, kuten Business Turun ohjelmat ja Teknoliakampus Turku (Turun TKI- palvelu ja TKI-seteli). ELY-keskus on TF-verkoston ja korkeakoulujen sekä alueen muiden yrityspalvelutoimijoiden kanssa tuottamassa ja tukemassa alueen TKI- toimintaa erilaisten informaatio- ja verkostotapahtumien kautta järjestäen 3–4 tilaisuutta, joissa yhtenä teemana on puhtaan siirtymän edistäminen. TKI- verkostoyhteistyötä vahvistetaan Y-vastuualueen asiantuntemuksella.</p> <p>Maaseuturahoituksen avulla mahdollistetaan alueen vahvan tiede- ja korkeakouluverkoston sekä elinkeinoelämän yhteistyötä niin laajoissa kehittämishankkeissa kuin yrityskohtaisesti. CAP-suunnitelman yleishyödyllisissä kehittämishankkeissa, ml yritysryhmähankkeet ja EIP, suositaan toimintamalleja, jotka jalkauttavat innovaatioita ja parhaita käytäntöjä maaseudun</p>

	<p>yrityksiin osana hankkeen toimintaa. Maaseutuyritysten kehittämishankkeiden tukeminen on keskeinen osa CAP-suunnitelman yritystukia sekä ELY-keskuksen että Leader-toimintatavan kautta.</p> <p>Kalataloudessa edistämme alkutuotannon (kaupallinen kalastus, vesiviljely) uudistumista, innovaatioita ja ympäristönäkökohtien huomioimista painottaen.</p>
<i>T&K-toimia sisältävien hankkeiden osuus (%) rahoitusta saaneista yritysten kehittämishankkeista on kasvanut</i>	
2025	RR-ely-keskus (KES ELY) asettaa tavoitetasoa
2026	RR-ely-keskus (KES ELY) asettaa tavoitetasoa
2027	RR-ely-keskus (KES ELY) asettaa tavoitetasoa
<i>T&K-toimiin aktivoitujen ja ohjattujen yritysten määrä on kasvanut</i>	
2025	45
2026	50
2027	55

Nouseva sekä talouden uudistumista, työllisyyttä ja hyvinvointia edistävä väestön koulutus ja osaamistaso

<i>Alueella ylläpidetään kokonaiskuvaa alueen työvoima- ja osaamistarpeista sekä jatkuvan oppimisen ja elinikäisen ohjauksen, ml. Ohjaamojen, palveluista sekä niiden toimivuudesta verkostoyhteistyössä alueellisesti ja valtakunnallisesti (sanallinen)</i>	
2025	Huolehditaan siitä, että maakunnan toimijat (mm. oppilaitokset, työllisyysalueet, muut ohjaustahot) saavat relevanttia (ajantasaista ja ennakoivaa) työmarkkinatietoa koulutustarjontansa ja ohjauksensa tueksi. Tietoa tuotetaan omana työnä sekä yhteistyössä tarkoituksenmukaisissa verkostoissa mm. Ennakointiakatemia, JOE-hanke (Jatkuvan oppimisen ja ennakkoinnin maakunnallinen ESR-hanke), MYR (erityisesti koulutus- ja elinkeinojaostot), V-S liiton jaostot, JOTPA, Tulevaisuustislaamo, Alueelliset kehitysnäkymät, Työvoimabarometri ym. ELY-keskus tuottaa ja jakaa tietoa säännöllisesti yhteistyökumppanien hyödynnettäväksi. Toiminnan yhteinen tavoite on alueen koulutus- ja osaamistason nosto.
2026	Huolehditaan siitä, että maakunnan toimijat (mm. oppilaitokset, työllisyysalueet, muut ohjaustahot) saavat relevanttia (ajantasaista ja ennakoivaa) työmarkkinatietoa koulutustarjontansa ja ohjauksensa tueksi. Tietoa tuotetaan omana työnä sekä yhteistyössä tarkoituksenmukaisissa verkostoissa mm. Ennakointiakatemia, JOE-hanke (Jatkuvan oppimisen ja ennakkoinnin maakunnallinen ESR-hanke), MYR (erityisesti koulutus- ja elinkeinojaostot), V-S liiton jaostot, JOTPA, Tulevaisuustislaamo, Alueelliset kehitysnäkymät, Työvoimabarometri ym. ELY-keskus tuottaa ja jakaa tietoa säännöllisesti yhteistyökumppanien hyödynnettäväksi. Toiminnan yhteinen tavoite on alueen koulutus- ja osaamistason nosto.
2027	Huolehditaan siitä, että maakunnan toimijat (mm. oppilaitokset, työllisyysalueet, muut ohjaustahot) saavat relevanttia (ajantasaista ja ennakoivaa) työmarkkinatietoa koulutustarjontansa ja ohjauksensa tueksi. Tietoa tuotetaan omana työnä sekä yhteistyössä tarkoituksenmukaisissa verkostoissa mm. Ennakointiakatemia, JOE-hanke (Jatkuvan oppimisen ja ennakkoinnin maakunnallinen ESR-hanke), MYR (erityisesti koulutus- ja elinkeinojaostot), V-S liiton jaostot, JOTPA, Tulevaisuustislaamo, Alueelliset kehitysnäkymät, Työvoimabarometri ym. ELY-keskus tuottaa ja jakaa tietoa säännöllisesti yhteistyökumppanien hyödynnettäväksi. Toiminnan yhteinen tavoite on alueen koulutus- ja osaamistason nosto.

Saavutettavat ja hyvin saatavilla olevat palvelut

<i>ELY-keskukset ovat edistäneet parempien tietoliikenneyhteyksien saatavuutta</i>	
2025	Maaseuturahaston laajakaistainvestoinnit 4 kpl
2026	Maaseuturahaston laajakaistainvestoinnit 3 kpl

2027	Maaseuturahaston laajakaistainvestoinnit 3 kpl
------	--

Kuntien työvoimapalveluita hyvin tukeva valtion aluehallinto

<i>Alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut tukevat työllisyysalueiden toimintaa sujuvassa yhteistyössä</i>	
2025	Toimintamallin toimivuutta on testattu vuoden 2025 aluekeskustelujen järjestämisessä. Tämän pohjalta havaitut jatkokehittämistarpeet on otettu tarkasteluun mallin jatkokehitystyössä.

Kokonaiskestävä, kilpailukykyinen ja häiriöitä sietävä ruokajärjestelmä

<i>Maatilat hyödyntävät CAP-työkaluja toimintansa uudistamiseksi</i>	
2025	Tavoite 6 % maataloista on hyödyntänyt rakennetukijärjestelmää
2026	Tavoite 7 % maataloista on hyödyntänyt rakennetukijärjestelmää
2027	Tavoite 8 % maataloista on hyödyntänyt rakennetukijärjestelmää

Kestävää kasvua ja saavutettavuutta tukeva liikennejärjestelmä

<i>Väylänpidon toimenpiteet on kohdistettu asiakastarpeiden ja vaikuttavuuden perusteella. Alemman tieverkon käytettävyys turvataan ja kuntoa on parannettu yksittäisillä kriittisimmillä osuuksilla</i>	
2025	Tunnettuasiakkaidemme ja sidosryhmiemme tarpeet, keräämme aktiivisesti palautetta ja hyödynnämme sitä laajasti väylänpidossa. ELY-keskuksen tienpidon prosessit tukevat tehokasta ja vaikuttavaa tienpitoa. Päätieverkon palvelutaso on hyvä ja alemmalla tieverkolla palvelutaso sovitetaan tien liikenteelliseen merkitykseen huomioiden elinkeinoelämän ja muiden asiakasryhmien tarpeet. Päivittäisellä hoidolla ja korjauksilla varmistetaan saavutettavuus ja tieverkon liikennöitävyys. Toimenpiteet kohdistetaan Väyläviraston toimintalinjojen mukaisesti, alemmalla tieverkolla korjaustoimenpiteet ovat pääasiassa yksittäisiä korjauksia.
2026	Tunnettuasiakkaidemme ja sidosryhmiemme tarpeet, keräämme aktiivisesti palautetta ja hyödynnämme sitä laajasti väylänpidossa. ELY-keskuksen tienpidon prosessit tukevat tehokasta ja vaikuttavaa tienpitoa. Päätieverkon palvelutaso on hyvä ja alemmalla tieverkolla palvelutaso sovitetaan tien liikenteelliseen merkitykseen huomioiden elinkeinoelämän ja muiden asiakasryhmien tarpeet. Päivittäisellä hoidolla ja korjauksilla varmistetaan saavutettavuus ja tieverkon liikennöitävyys. Toimenpiteet kohdistetaan Väyläviraston toimintalinjojen mukaisesti, alemmalla tieverkolla korjaustoimenpiteet ovat pääasiassa yksittäisiä korjauksia.
2027	Tunnettuasiakkaidemme ja sidosryhmiemme tarpeet, keräämme aktiivisesti palautetta ja hyödynnämme sitä laajasti väylänpidossa. ELY-keskuksen tienpidon prosessit tukevat tehokasta ja vaikuttavaa tienpitoa. Päätieverkon palvelutaso on hyvä ja alemmalla tieverkolla palvelutaso sovitetaan tien liikenteelliseen merkitykseen huomioiden elinkeinoelämän ja muiden asiakasryhmien tarpeet. Päivittäisellä hoidolla ja korjauksilla varmistetaan saavutettavuus ja tieverkon liikennöitävyys. Toimenpiteet kohdistetaan Väyläviraston toimintalinjojen mukaisesti, alemmalla tieverkolla korjaustoimenpiteet ovat pääasiassa yksittäisiä korjauksia.
<i>Tienkäyttäjien tyytyväisyys maanteiden kuntoon kesäkaudella on kasvanut</i>	
2025	3,0
2026	2,7
2027	2,7
<i>Tienkäyttäjien tyytyväisyys maanteiden kuntoon talvikaudella on kasvanut</i>	

2025	2,9
2026	2,9
2027	2,8

3.2 Toteutamme kestävää ja puhdasta siirtymää

Talouden rakennemuutosta ja kasvua sekä luonnonvarojen kestävää käyttöä tukeva puhdas siirtymä

<i>Yritystoiminnan tukeminen puhtaaseen siirtymään: puhtaan siirtymän investointien määrä on kasvanut</i>	
2025	<p>Tavoitetasona on puhtaan siirtymän hankkeiden lukumäärän kasvu. Tätä edistetään neuvomalla hanketoimijoita hankkeiden viranomaismenettelyihin liittyen. Kaikkia hanketoimijoita palvellaan ripeästi ja asiantuntevasti ja hankkeet käsitellään lakisäätöisissä tms. annetuissa aikatauluissa. Hankkeita priorisoidaan henkilövoimavarojen kohdentamisessa ja työtehtävien tekemisessä, varmistetaan sujuvat sisäiset toimintatavat sekä kehitetään asiantuntemustamme liittyen uusiin teknologioihin ja kokonaisympäristövaikutusten arviointiin. Lisäksi ylläpidetään ja edistetään yhteistyötä esim. muiden ELYjen, AVLen, kuntien, maakuntien liittojen ja rahoittajien (BF, TEM, YM) kanssa. Seurataan aktiivisesti avoinna olevia rahoitushakua ja tiedotetaan niistä sidosryhmille.</p> <p>ELY-keskus yhteistyössä verkostojensa (mm. TF-verkosto) kautta edistää puhtaan siirtymän hankkeita ja investointeja ohjaamalla ja neuvomalla soveltuvien rahoitusten piiriin. Rakennerahastovaroja (EAKR) myönnettäessä ilmastotoimenpiteisiin kohdennetaan vähintään 35 % rahoituksesta.</p> <p>Maaseuturahoituksen vihreän siirtymän rahoituksen käynnistäminen CAP-ohjelmakaudella (toimialaohjauksen tavoitteiden mukaisesti) etupainotteisesti on keskeinen tavoitteemme ohjelman kokonaistoteuman varmistamiseksi. Maaseudun yritysrahoituksen keskeisenä valintaperusteena on kestävä kehityksen mukaisen liiketoiminnan edistäminen.</p> <p>Kalatalouden rahoitusten kohdentamisessa on vahva painotus puhdasta siirtymää edistäviin hankkeisiin ja investointeihin.</p>
2026	<p>Tavoitetasona on puhtaan siirtymän hankkeiden lukumäärän kasvu. Tätä edistetään neuvomalla hanketoimijoita hankkeiden viranomaismenettelyihin liittyen. Kaikkia hanketoimijoita palvellaan ripeästi ja asiantuntevasti ja hankkeet käsitellään lakisäätöisissä tms. annetuissa aikatauluissa. Hankkeita priorisoidaan henkilövoimavarojen kohdentamisessa ja työtehtävien tekemisessä, varmistetaan sujuvat sisäiset toimintatavat sekä kehitetään asiantuntemustamme liittyen uusiin teknologioihin ja kokonaisympäristövaikutusten arviointiin. Lisäksi ylläpidetään ja edistetään yhteistyötä esim. muiden ELYjen, AVLen, kuntien, maakuntien liittojen ja rahoittajien (BF, TEM, YM) kanssa. Seurataan aktiivisesti avoinna olevia rahoitushakua ja tiedotetaan niistä sidosryhmille.</p>
2027	<p>Tavoitetasona on puhtaan siirtymän hankkeiden lukumäärän kasvu. Tätä edistetään neuvomalla hanketoimijoita hankkeiden viranomaismenettelyihin liittyen. Kaikkia hanketoimijoita palvellaan ripeästi ja asiantuntevasti ja hankkeet käsitellään lakisäätöisissä tms. annetuissa aikatauluissa. Hankkeita priorisoidaan henkilövoimavarojen kohdentamisessa ja työtehtävien tekemisessä, varmistetaan sujuvat sisäiset toimintatavat sekä kehitetään asiantuntemustamme liittyen uusiin teknologioihin ja kokonaisympäristövaikutusten arviointiin. Lisäksi ylläpidetään ja edistetään yhteistyötä esim. muiden ELYjen, AVLen, kuntien, maakuntien liittojen ja rahoittajien (BF, TEM, YM) kanssa. Seurataan aktiivisesti avoinna olevia rahoitushakua ja tiedotetaan niistä sidosryhmille.</p>

Puhtaan siirtymän edistymistä seurataan puhtaan energian YVA-prosessien määrän avulla (numeerinen)	
2025	<p>Perusteltuja päätelmiä YVA-selostuksista arvioidaan valmistuvan yhteensä 12 kpl, joista 10 kpl puhtaan siirtymän hankkeista. Lisäksi odotteluvaiheessa (liittyen valmisteilla olevaan lakiin merituulivoimasta talousvyöhykkeellä) arvioidaan olevan 4 jo aloitettua (ohjelmalausunto annettu) merituulivoimahankkeen YVA-menettelyä. Uusia YVA-menettelyjä arvioidaan tulevan vireille yhteensä 8 kpl, joista puhtaan siirtymän hankkeita 6 kpl; näistä annetaan YVA-ohjelmalausunnot.</p> <p>Päätöksiä YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa arvioidaan tehtävän 14 kpl, joista puhtaan siirtymän hankkeita 10 kpl.</p> <p>Puhtaan siirtymän hankkeita arvioidaan olevan eri vaiheissa YVA-menettelyissä (YVA-ohjelmalausunnot 8 kpl ja perustellut päätelmät 12 kpl) sekä ympäristö- ja/tai vesilupamenettelyissä toimialueella arviolta yhteensä 25 kpl.</p>
2026	<p>Perusteltuja päätelmiä YVA-selostuksista arvioidaan valmistuvan yhteensä 12 kpl, joista 10 kpl puhtaan siirtymän hankkeista. Odotteluvaiheessa (liittyen valmisteilla olevaan lakiin merituulivoimasta talousvyöhykkeellä) olleet 4 jo aloitettua (ohjelmalausunto annettu) merituulivoimahankkeen YVA-menettelyä ehkä etenevät. Uusia YVA-menettelyjä arvioidaan tulevan vireille yhteensä 8 kpl, joista puhtaan siirtymän hankkeita 6 kpl; näistä annetaan YVA-ohjelmalausunnot.</p> <p>Päätöksiä YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa arvioidaan tehtävän 14 kpl, joista puhtaan siirtymän hankkeita 10 kpl.</p> <p>Puhtaan siirtymän hankkeita arvioidaan olevan eri vaiheissa YVA-menettelyissä (YVA-ohjelmalausunnot 8 kpl ja perustellut päätelmät 12 kpl) sekä ympäristö- ja/tai vesilupamenettelyissä toimialueella arviolta yhteensä 25 kpl.</p>
2027	<p>Perusteltuja päätelmiä YVA-selostuksista arvioidaan valmistuvan yhteensä 12 kpl, joista 10 kpl puhtaan siirtymän hankkeista. Odotteluvaiheessa (liittyen valmisteilla olevaan lakiin merituulivoimasta talousvyöhykkeellä) olleet 4 jo aloitettua (ohjelmalausunto annettu) merituulivoimahankkeen YVA-menettelyä ehkä etenevät. Uusia YVA-menettelyjä arvioidaan tulevan vireille yhteensä 8 kpl, joista puhtaan siirtymän hankkeita 6 kpl; näistä annetaan YVA-ohjelmalausunnot.</p> <p>Päätöksiä YVA-menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa arvioidaan tehtävän 14 kpl, joista puhtaan siirtymän hankkeita 10 kpl.</p> <p>Puhtaan siirtymän hankkeita arvioidaan olevan eri vaiheissa YVA-menettelyissä (YVA-ohjelmalausunnot 8 kpl ja perustellut päätelmät 12 kpl) sekä ympäristö- ja/tai vesilupamenettelyissä toimialueella arviolta yhteensä 25 kpl.</p>
Puhtaan siirtymän hankkeita on edistetty ennakkollisuuden ja viranomaisyhteistyön kautta	
2025	<p>Yhteistyökokouksia VARELYn E-, L- ja Y-vastuualueiden, SATELYn, Satakuntaliiton ja Varsinais-Suomen maakuntaliiton kesken vähintään kahdesti vuodessa. Kokouksiin tuodaan vuoropuheluosio investointien edistämisen keinoista. VARELY:n sisällä E-, L- ja Y-vastuualueiden koordinaatioryhmä jatkaa sisäisen yhteistyön edistämistä. Y-vastuualueen Vihreän siirtymän tiimi kokoontuu säännöllisesti. Vihreän siirtymän hankkeiden alueellista ulkoista verkkosivua päivitetään säännöllisesti. Osallistutaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja eteläisten ELYjen kanssa pidettäviin yhteistyöpalaveriin, joissa käydään hankkeita ennakkointitarkoituksessa läpi. Perehdytään uusiin teknologioihin, esimerkiksi vetytalouteen, sekä osallistutaan aktiivisesti valtakunnallisiin keskusteluihin ja koulutuksiin.</p> <p>Tavoitetaso: ELY:n sisäistä yhteistyötä tiivistetään (työpajat, sovitut yhteistyökäytännöt).</p>
2026	<p>Yhteistyökokouksia VARELYn E-, L- ja Y-vastuualueiden, SATELYn, Satakuntaliiton ja Varsinais-Suomen maakuntaliiton kesken vähintään kahdesti vuodessa. Kokouksiin</p>

	<p>tuodaan vuoropuheluosio investointien edistämisen keinoista. VARELY:n sisällä E-, L- ja Y-vastuualueiden koordinaatioryhmä jatkaa sisäisen yhteistyön edistämistä. Y-vastuualueen Vihreän siirtymän tiimi kokoontuu säännöllisesti. Vihreän siirtymän hankkeiden alueellista ulkoista verkkosivua päivitetään säännöllisesti. Osallistutaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja eteläisten ELYjen kanssa pidettäviin yhteistyöpalaveriin, joissa käydään hankkeita ennakointitarkoituksessa läpi. Perehdytään uusiin teknologioihin, esimerkiksi vetytalouteen, sekä osallistutaan aktiivisesti valtakunnallisiin keskusteluihin ja koulutuksiin.</p> <p>Tavoitetaso: ELY:n sisäistä yhteistyötä tiivistetään (työpajat, sovitut yhteistyökäytännöt).</p>
2027	<p>Yhteistyökokouksia VARELYn E-, L- ja Y-vastuualueiden, SATELYn, Satakuntaliiton ja Varsinais-Suomen maakuntaliiton kesken vähintään kahdesti vuodessa. Kokouksiin tuodaan vuoropuheluosio investointien edistämisen keinoista. VARELYn sisällä E-, L- ja Y-vastuualueiden koordinaatioryhmä jatkaa sisäisen yhteistyön edistämistä. Y-vastuualueen Vihreän siirtymän tiimi kokoontuu säännöllisesti. Vihreän siirtymän hankkeiden alueellista ulkoista verkkosivua päivitetään säännöllisesti. Osallistutaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja eteläisten ELYjen kanssa pidettäviin yhteistyöpalaveriin, joissa käydään hankkeita ennakointitarkoituksessa läpi. Perehdytään uusiin teknologioihin, esimerkiksi vetytalouteen, sekä osallistutaan aktiivisesti valtakunnallisiin keskusteluihin ja koulutuksiin.</p> <p>Tavoitetaso: ELYn sisäistä yhteistyötä tiivistetään (työpajat, sovitut yhteistyökäytännöt).</p>
<i>Puhtaan siirtymän edistymistä seurataan ennakkoneuvotteluiden määrän avulla (numeerinen)</i>	
2025	<p>Puhtaan siirtymän hankkeita koskevia YVA-lain 8 §:n mukaisia ennakkoneuvotteluja noin 13 kpl ja muita ns. YVA-työneuvotteluja noin 30 kpl. Ympäristö- ja vesilupiin liittyviä neuvotteluita noin 15–30 kpl. Muita ennakkollisia ja alustavia yhteydenottoja ja neuvotteluja hanketoimijoiden kanssa noin 30–50 kpl (esim. kaavoitukseen liittyen).</p>
2026	<p>Puhtaan siirtymän hankkeita koskevia YVA-lain 8 §:n mukaisia ennakkoneuvotteluja noin 13 kpl ja muita ns. YVA-työneuvotteluja noin 30 kpl. Ympäristö- ja vesilupiin liittyviä neuvotteluita noin 15–30 kpl. Muita ennakkollisia ja alustavia yhteydenottoja ja neuvotteluja hanketoimijoiden kanssa noin 30–50 kpl (esim. kaavoitukseen liittyen).</p>
2027	<p>Puhtaan siirtymän hankkeita koskevia YVA-lain 8 §:n mukaisia ennakkoneuvotteluja noin 13 kpl ja muita ns. YVA-työneuvotteluja noin 30 kpl. Ympäristö- ja vesilupiin liittyviä neuvotteluita noin 15–30 kpl. Muita ennakkollisia ja alustavia yhteydenottoja ja neuvotteluja hanketoimijoiden kanssa noin 30–50 kpl (esim. kaavoitukseen liittyen).</p>

Hiilinegatiivisuutta ja luontokadon pysäyttämistä kohti eteneminen

<i>Ilmastotyön vaikuttavuus alueella kasvaa</i>	
2025	<p>Ilmastotyö alueella on muuttunut ohjelmalliseksi: ilmasto-ohjelman ja energiatehokkuussopimuksen (KETS) tehneitä kuntia/organisaatioita on tullut lisää ja ilmasto- päästöt ovat laskeneet maakuntien kunnianhimoisten tavoitetasojen mukaisesti.</p> <p>Painopiste: Ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Edistetty alueellisen sopeutusohjelman valmistelua. Sopeutumista tukevat maa- ja metsätalouden vesienhallinnan edistäminen sekä tulva- ja kuivuusriskien hallinnan (MMM) tehtävät ja tukevat kuivuusriskien hallinnan hankkeet ja tulvasuojelutoimenpiteet.</p> <p>Ilmastovaikutuksia on tunnistettu YVA-menettelyissä merkittävänä vaikutuksina ja menettelytapoja tämän osalta on kehitetty. Lisäksi kiinnitetään ilmastovaikutusten arvioinnissa huomiota erityisesti maankäyttösektoriin ja hiilinielujen määrään.</p> <p>Maaseuturahoituksen hakemusten valintapisteytyksessä huomioidaan alueellisten ilmasto-ohjelmien painotukset, luontokadon pysäyttäminen sekä kokonaiskestävyys. Alkutuotannon</p>

	yritysten Neuvo-ohjelma edistää tilatasolla hiilinegatiivisuuden toimenpiteitä ja luontokadon estämistä.
2026	Ilmastotyö alueella on muuttunut ohjelmalliseksi: ilmasto-ohjelman ja energiatehokkuussopimuksen (KETS) tehneitä kuntia/organisaatioita on tullut lisää ja ilmasto- päästöt ovat laskeneet maakuntien kunnianhimoisten tavoitetasojen mukaisesti. Painopiste: Määritetään vuosittain
2027	Ilmastotyö alueella on muuttunut ohjelmalliseksi: ilmasto-ohjelman ja energiatehokkuussopimuksen (KETS) tehneitä kuntia/organisaatioita on tullut lisää ja ilmasto- päästöt ovat laskeneet maakuntien kunnianhimoisten tavoitetasojen mukaisesti. Painopiste: Määritetään vuosittain
ELY-keskukset vauhdittavat kiertotaloutta alueella	
2025	Valtakunnallisen jätesuunnitelman (VALTSU) kiertotaloutta edistävää visiota, tavoitteita ja toimenpiteiden toteutumista edistetään eteläisen alueen jätehuollon yhteistyöryhmässä (sidosryhmäyhteistyö), jonka toimintaa suunnitellaan yhteistyössä ELY-keskusten kesken (ns. ELSEVA-yhteistyö). Laajan sidosryhmäyhteistyön avulla tuetaan VALTSUn painopisteille (yhdyskuntajätteet, biohajoavat jätteet, sähkö- ja elektroniikkaromu, rakentamisen jätteet, pakkausjätteet, kertakäyttö- muovi) asetettujen tavoitteiden toteutumista alueilla. Kiertotalous huomioidaan lupahakemuksista annettavissa lausunnoissa sekä laitosvalvonnan ja YVA-menettelyiden yhteydessä. Materiaalien etusijajärjestyksen ja valtakunnallisen kierrätysastetavoitteen (55 % yhdyskuntajätteestä kierrätetään 2030) toteutumista edistetään ELSEVA:n, ja V-S kiertotaloustoimijoiden verkoston yhteistyön kautta sekä VAR ja SAT ELYjen yhteisen ilmasto- ja kiertotaloustiimin työn kautta. Alueella hyödynnetään eri rahoitusmahdollisuuksia kiertotalouden edistämiseksi (EAKR, CAP, ravinnekiertotuki). ELY-keskus edistää ravinteiden kierrätystä edistämällä Saaristomeren valuma-alueen ravinnekiertopilottia sekä biokaasutuotantoa ja ravinteiden prosessointia. Painopiste: ELY:n yksiköt tunnistavat vuosittain keskeisimmät kiertotalouden kehittämiskohteet. Kullekin vuodelle suunnitellaan koko ELY:n toiminnallinen painopiste tarpeen mukaan. ELSEVA-kokousten painotukset valitaan loppuvuonna 2024 yhteistyössä ryhmän kanssa - alustavasti on suunniteltu, että vuoden 2025 teemoina voisi olla muoveihin tai tekstiileihin liittyvät toimenpiteet ”Saaristomerestä ravinnekierron pilottialue” - hallitusohjelmakirjauksen mukaisia toimenpiteitä on käynnistetty ja toiminta laajenee ja monipuolistuu. Valtakunnallinen biokaasulaitoksille suunnattu keskitetty ravinnekiertokorvauksen hallinnointi nostaa maatalouden ravinnekiertokysymysten osaamista Lounais-Suomessa.
2026	Valtakunnallisen jätesuunnitelman (VALTSU) kiertotaloutta edistävää visiota, tavoitteita ja toimenpiteiden toteutumista edistetään eteläisen alueen jätehuollon yhteistyöryhmässä (sidosryhmäyhteistyö), jonka toimintaa suunnitellaan yhteistyössä ELY-keskusten kesken (ns. ELSEVA-yhteistyö). Laajan sidosryhmäyhteistyön avulla tuetaan VALTSUn painopisteille (yhdyskuntajätteet, biohajoavat jätteet, sähkö- ja elektroniikkaromu, rakentamisen jätteet, pakkausjätteet, kertakäyttö- muovi) asetettujen tavoitteiden toteutumista alueilla. Kiertotalous huomioidaan lupahakemuksista annettavissa lausunnoissa sekä laitosvalvonnan ja YVA-menettelyiden yhteydessä. Materiaalien etusijajärjestyksen ja valtakunnallisen kierrätysastetavoitteen (55 % yhdyskuntajätteestä kierrätetään 2030) toteutumista edistetään ELSEVA:n, ja V-S kiertotaloustoimijoiden verkoston yhteistyön kautta sekä VAR ja SAT ELYjen yhteisen ilmasto- ja kiertotaloustiimin työn kautta. Alueella hyödynnetään eri rahoitusmahdollisuuksia kiertotalouden edistämiseksi (EAKR, CAP, ravinnekiertotuki). ELY-keskus edistää ravinteiden kierrätystä edistämällä Saaristomeren valuma-alueen ravinnekiertopilottia sekä biokaasutuotantoa ja ravinteiden prosessointia. Painopiste: ELY:n yksiköt tunnistavat vuosittain keskeisimmät kiertotalouden

	kehittämiskohteet. Kullekin vuodelle suunnitellaan koko ELY:n toiminnallinen painopiste tarpeen mukaan. ELSEVA-kokousten painotukset valitaan yhteistyössä ryhmän kanssa
2027	<p>Valtakunnallisen jätesuunnitelman (VALTSU) kiertotaloutta edistävää visiota, tavoitteita ja toimenpiteiden toteutumista edistetään eteläisen alueen jätehuollon yhteistyöryhmässä (sidosryhmäyhteistyö), jonka toimintaa suunnitellaan yhteistyössä ELY-keskusten kesken (ns. ELSEVA-yhteistyö). Laajan sidosryhmäyhteistyön avulla tuetaan VALTSUn painopisteille (yhdyskuntajätteet, biohajoavat jätteet, sähkö- ja elektroniikkaromu, rakentamisen jätteet, pakkausjätteet, kertakäyttö- muovi) asetettujen tavoitteiden toteutumista alueilla. Kiertotalous huomioidaan lupahakemuksista annettavissa lausunnoissa sekä laitosvalvonnan ja YVA-menettelyiden yhteydessä.</p> <p>Materiaalien etusijajärjestyksen ja valtakunnallisen kierrätysastetavoitteen (55 % yhdyskuntajätteestä kierrätetään 2030) toteutumista edistetään ELSEVA:n, ja V-S kiertotaloustoimijoiden verkoston yhteistyön kautta sekä VAR ja SAT ELYjen yhteisen ilmasto- ja kiertotaloustiimin työn kautta. Alueella hyödynnetään eri rahoitusmahdollisuuksia kiertotalouden edistämiseksi (EAKR, CAP, ravinnekiertotuki). ELY-keskus edistää ravinteiden kierrätystä edistämällä Saaristomeren valuma-alueen ravinnekiertopilottia sekä biokaasutuotantoa ja ravinteiden prosessointia.</p> <p>Painopiste: ELY:n yksiköt tunnistavat vuosittain keskeisimmät kiertotalouden kehittämiskohteet. Kullekin vuodelle suunnitellaan koko ELY:n toiminnallinen painopiste tarpeen mukaan. ELSEVA-kokousten painotukset valitaan yhteistyössä ryhmän kanssa</p>
Luonnon monimuotoisuutta vaalitaan ja vahvistetaan	
2025	Vahvistetaan olemassa olevaa luonnonsuojelualueverkostoa METSO-ohjelmaa ja Helmi-ohjelman soidensuojelua edistämällä sekä jatketaan vanhojen suojeluohjelmien ja Naturen toteutusta systemaattisesti, yhteensä 1500 ha (METSO 200 ha, HELMI 300 ha ja ohjelmatoeutus 1000 ha.) Jatketaan Helmi-ohjelman kunnostustoimenpiteitä erityisesti lintuvesillä, pienvesi- ja rantaluontokohteilla sekä perinnebiotoopeilla.
2026	Vahvistetaan olemassa olevaa luonnonsuojelualueverkostoa METSO-ohjelmaa ja Helmi-ohjelman soidensuojelua edistämällä sekä jatketaan vanhojen suojeluohjelmien ja Naturen toteutusta systemaattisesti, yhteensä 1500 ha (METSO 200 ha, HELMI 300 ha ja ohjelmatoeutus 1000 ha.) Jatketaan Helmi-ohjelman kunnostustoimenpiteitä erityisesti lintuvesillä, pienvesi- ja rantaluontokohteilla sekä perinnebiotoopeilla. Aloitetaan ja toteutetaan ensimmäiset PriodiversityLIFEn kokonaisvaltaisen kunnostuksen suunnitelmat ja käytännön työt priorisoiduilla kohteilla.
2027	Vahvistetaan olemassa olevaa luonnonsuojelualueverkostoa METSO-ohjelmaa ja Helmi-ohjelman soidensuojelua edistämällä sekä jatketaan vanhojen suojeluohjelmien ja Naturen toteutusta systemaattisesti, yhteensä 1500 ha (METSO 200 ha, HELMI 300 ha ja ohjelmatoeutus 1000 ha.) Jatketaan Helmi-ohjelman kunnostustoimenpiteitä erityisesti lintuvesillä, pienvesi- ja rantaluontokohteilla sekä perinnebiotoopeilla. Jatketaan ensimmäisten PriodiversityLIFEn kokonaisvaltaisen kunnostuksen suunnitelmat tekemistä ja käytännön töitä.
Luontotyyppejä ja lajisuojelua on edistetty (sanallinen, Y-vastualueen ELY-keskukset)	
2025	<p>Edistetään lajien ja luontotyyppien suojelua vaikuttamalla valvonnalla, lausunnoilla ja neuvotteluilla kaavoitukseen ja erilaisiin luontoa muuttaviin hankkeisiin (mm. suojelukohteisiin kohdistuvat metsänkäyttöilmoitukset). Jatketaan ja tehostetaan osana Helmi-ohjelmaa perinnebiotooppien kunnostuksia ja hoitoa luonnonsuojelulain mukaisella tuella sekä edistetään perinnebiotooppien lakisääteistä suojelua. Turvataan valvonnalla ja riittävällä neuvonnalla luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat. Toteutetaan eri keinoin uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelua Helmi-ohjelmasta saatujen lisäresurssien puitteissa.</p> <p>Vuoden 2025 tavoitteena lintuvesikunnostushankkeita vireillä 10 kpl, (sisältäen suunnittelun, seurannan, kunnostuksen ja hoidon), toteutetaan 15 kpl uusia hoito- ja kunnostuskohteita luonnonsuojelulain tuella, lajien ja luontotyyppien suunnittelu- ja hoitokohteita vireillä</p>

	<p>yhteensä 30 kpl, erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkojen suojele (rajauspäätös tai muu suojele) 10 kpl. Luontotyyppisuojele laajennetaan koskemaan myös uuden luonnonsuojelelain mukaisia luontotyyppejä tekemällä inventoimalla ja tekemällä rajauspäätöksiä 15 kpl.</p>
2026	<p>Edistetään lajien ja luontotyyppien suojelela vaikuttamalla valvonnalla, lausunnoilla ja neuvotteluilla kaavoitukseen ja erilaisiin luontoa muuttaviin hankkeisiin (mm. suojelelukohteisiin kohdistuvat metsänkäyttöilmoitukset). Jatketaan ja tehostetaan osana Helmi-ohjelmaa perinnebiotooppien kunnostuksia ja hoitoa luonnonsuojelelain mukaisella tuella sekä edistetään perinnebiotooppien lakisäateistä suojelela. Turvataan valvonnalla ja riittäväällä neuvonnalla luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat. Toteutetaan eri keinoin uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelela Helmi-ohjelmasta saatujen lisäresurssien puitteissa.</p> <p>Tavoitteena, että lintuvesikunnostushankkeita on vireillä 10 kpl, (sisältäen suunnittelun, seurannan, kunnostuksen ja hoidon), toteutetaan 15 kpl uusia hoito- ja kunnostuskohteita luonnonsuojelelain tuella, lajien ja luontotyyppien suunnittelu- ja hoitokohteita vireillä yhteensä 30 kpl, erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkojen suojele (rajauspäätös tai muu suojele) 10 kpl. Luontotyyppisuojele laajennetaan koskemaan myös uuden luonnonsuojelelain mukaisia luontotyyppejä tekemällä inventoimalla ja tekemällä rajauspäätöksiä 15 kpl.</p>
2027	<p>Edistetään lajien ja luontotyyppien suojelela vaikuttamalla valvonnalla, lausunnoilla ja neuvotteluilla kaavoitukseen ja erilaisiin luontoa muuttaviin hankkeisiin (mm. suojelelukohteisiin kohdistuvat metsänkäyttöilmoitukset). Jatketaan ja tehostetaan osana Helmi-ohjelmaa perinnebiotooppien kunnostuksia ja hoitoa luonnonsuojelelain mukaisella tuella sekä edistetään perinnebiotooppien lakisäateistä suojelela. Turvataan valvonnalla ja riittäväällä neuvonnalla luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat. Toteutetaan eri keinoin uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelela Helmi-ohjelmasta saatujen lisäresurssien puitteissa.</p> <p>Tavoitteena, että lintuvesikunnostushankkeita on vireillä 10 kpl, (sisältäen suunnittelun, seurannan, kunnostuksen ja hoidon), toteutetaan 15 kpl uusia hoito- ja kunnostuskohteita luonnonsuojelelain tuella, lajien ja luontotyyppien suunnittelu- ja hoitokohteita vireillä yhteensä 30 kpl, erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkojen suojele (rajauspäätös tai muu suojele) 10 kpl. Luontotyyppisuojele laajennetaan koskemaan myös uuden luonnonsuojelelain mukaisia luontotyyppejä tekemällä inventoimalla ja tekemällä rajauspäätöksiä 15 kpl.</p>

Haitallisten päästöjen väheneminen ja ilmatoriskien hallinta

<i>Vesienhoidon ja merenhoidon toimenpiteet ovat toteutuneet</i>	
2025	<p>Toimenpiteiden toteutumisen tavoitetaso 40-60 %. Haasteena on edelleen vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden tehokas toteutuminen ja kohdentuminen vaikuttaviin kohteisiin. Toimenpideohjelmien toteuttamista edistetään aktivoimalla sidosryhmiä, viestimällä aktiivisesti, ottamalla huomioon vesien- ja merenhoidon tavoitteet lupa- ja YVAan liittyvissä lausunnoissa sekä hanketoimijoiden ja avustusta hakevien toimijoiden neuvonnalla ja kohdistamalla rahoitusta vaikuttaviin hankkeisiin. Painopisteenä on Saaristomeri ja sen valuma-alue, erityisesti Saaristomeriohjelma, mutta myös Selkämeren tilan heikkenemisen syiden selvittämiseen ja tarvittavien toimenpiteiden aktivointiin panostetaan. Osallistutaan aktiivisesti ACWA LIFE hankkeen hakemuksen valmisteluun ja hankkeen käynnistämiseen, mikäli rahoitus vuonna 2025 myönnetään. Pohjavesien osalta jatketaan suojelelusuunnitelmien laatimista ja päivittämistä. Hoidetaan vesienhoidon toimenpiteiden toteutumisen väliraportointi, tuetaan merenhoidon toimenpiteiden väliraportointia ja saatetaan loppuun pinta- ja pohjavesimuodostumien tilan luokittelu. Osallistutaan merenhoidon seurantaohjelman päivitykseen. Vesien ja meren tilan parantamiseen tähtäävää Ahti-ohjelmaa edistetään KIPSI- hankkeilla ja muilla tavoitteita</p>

	<p>edistävillä hankkeilla. VARELY vastaa myös EUSBSR:n politiikka-ala NUTRI:n koordinoinnista. Kipsin lisäksi edistetään muita innovatiivisia vesiensuojelukeinoja. Saaristomeri-ohjelmaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Varsinais-Suomen liiton ja Turun kaupungin kanssa. Vesistökuunnostuksiin liittyvää työtä toteutetaan Valoniassa. Ohjelman keskeisin tavoite on tiekartan toteutukseen saaminen. Vesistökohtaisien pilottialueiden vesivisioita toteutetaan yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Kuntien roolia vesiensuojelijana terävöitetään. Yritysten vesivastuullisuutta edistetään eri vesivastuusitoumusten keinoin. Tutkijayhteistyötä tiivistetään ja tunnistetaan keskeisimmät tutkimusvajeet, joihin pyritään saamaan hankkeistamalla ratkaisuja. Toteutetaan alueelle kohdistuvaa ravinnepilottia. Ohjelmatyötä ja ravinnepilottia toteutetaan käyttöön saatujen voimavarojen puitteissa.</p>
2026	<p>Toimenpiteiden toteutumisen tavoitetaso 60-80 %. Toimenpideohjelmien toteuttamista edistetään aktiivimalla sidosryhmiä, viestimällä aktiivisesti, ottamalla huomioon vesien- ja merenhoidon tavoitteet lupa- ja YVA:n liittyvissä lausunnoissa sekä hanketoimijoiden ja avustusta hakevien toimijoiden neuvonnalla ja kohdistamalla rahoitusta vaikuttaviin hankkeisiin. Painopisteenä on Saaristomeri ja sen valuma-alue, erityisesti Saaristomeriohjelma, mutta myös Selkämeren tilan heikkenemisen syiden selvittämiseen ja tarvittavien toimenpiteiden aktivointiin panostetaan. Osallistutaan aktiivisesti ACWA LIFE hankkeen toteutumiseen, mikäli rahoitus myönnetty. Pohjavesien osalta jatketaan suojelusuunnitelmien laatimista ja päivittämistä. Käynnistetään vesienhoitosuunnitelman ja vesienhoidon toimenpideohjelman päivitys. Osallistutaan merenhoidon seurantaohjelman viimeistelyyn ja julkaisuun sekä merenhoidon toimenpideohjelman päivitykseen. Hoidetaan EUSBSR:n politiikka-ala NUTRI:n koordinointi. Vesien ja meren tilan parantamiseen tähtävä Ahti-ohjelmaa edistetään KIPSI- hankkeilla ja muilla tavoitteita edistävillä hankkeilla. Kipsin lisäksi edistetään muita innovatiivisia vesiensuojelukeinoja. Saaristomeri-ohjelmaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Varsinais-Suomen liiton ja Turun kaupungin kanssa. Ohjelman keskeisin tavoite on tiekartan toteutukseen saaminen. Vesistökohtaisien pilottialueiden vesivisioita toteutetaan yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Kuntien roolia vesiensuojelijana terävöitetään. Yritysten vesivastuullisuutta edistetään eri vesivastuusitoumusten keinoin. Tutkijayhteistyötä tiivistetään ja tunnistetaan keskeisimmät tutkimusvajeet, joihin pyritään saamaan hankkeistamalla ratkaisuja. Toteutetaan alueelle kohdistuvaa ravinnepilottia. Ohjelmatyötä ja ravinnepilottia toteutetaan käyttöön saatujen voimavarojen puitteissa.</p>
2027	<p>Toimenpiteiden toteutumisen tavoitetaso 80-100 %. Toimenpideohjelmien toteuttamista edistetään aktiivimalla sidosryhmiä, viestimällä aktiivisesti, ottamalla huomioon vesien- ja merenhoidon tavoitteet lupa- ja YVA:n liittyvissä lausunnoissa sekä hanketoimijoiden ja avustusta hakevien toimijoiden neuvonnalla ja kohdistamalla rahoitusta vaikuttaviin hankkeisiin. Painopisteenä on Saaristomeri ja sen valuma-alue, erityisesti Saaristomeriohjelma, mutta myös Selkämeren tilan heikkenemisen syiden selvittämiseen ja tarvittavien toimenpiteiden aktivointiin panostetaan. Osallistutaan aktiivisesti ACWA LIFE hankkeen toteutumiseen, mikäli rahoitus myönnetty. Pohjavesien osalta jatketaan suojelusuunnitelmien laatimista ja päivittämistä. Osallistutaan vesienhoitosuunnitelman laatimiseen ja laaditaan ja julkaistaan vesienhoidon toimenpideohjelma. Osallistutaan merenhoidon toimenpideohjelman päivitykseen ja julkaisuun. Hoidetaan EUSBSR:n politiikka-ala NUTRI:n koordinointi. Vesien ja meren tilan parantamiseen tähtävä Ahti-ohjelmaa edistetään KIPSI- hankkeilla ja muilla tavoitteita edistävillä hankkeilla. Kipsin lisäksi edistetään muita innovatiivisia vesiensuojelukeinoja. Saaristomeri-ohjelmaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Varsinais-Suomen liiton ja Turun kaupungin kanssa. Ohjelman keskeisin tavoite on tiekartan toteutukseen saaminen. Vesistökohtaisien pilottialueiden vesivisioita toteutetaan yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Kuntien roolia vesiensuojelijana terävöitetään. Yritysten vesivastuullisuutta edistetään eri vesivastuusitoumusten keinoin. Tutkijayhteistyötä tiivistetään ja tunnistetaan keskeisimmät tutkimusvajeet, joihin pyritään saamaan hankkeistamalla ratkaisuja. Toteutetaan alueelle kohdistuvaa ravinnepilottia. Ohjelmatyötä ja ravinnepilottia toteutetaan käyttöön saatujen voimavarojen puitteissa.</p>
<p><i>Pilaantuneista maa-alueista johtuvien riskien vähenemistä seurataan selvityskohteiden määrän avulla (numeerinen, Pirkanmaan ELY-keskus)</i></p>	

2025	<i>Mittari: Pilaantuneiden alueiden selvityskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee selvittää 50 kohteen pilaantuneisuus</i>
2026	<i>Mittari: Pilaantuneiden alueiden selvityskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee selvittää 50 kohteen pilaantuneisuus</i>
2027	<i>Mittari: Pilaantuneiden alueiden selvityskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee selvittää 50 kohteen pilaantuneisuus</i>
Pilaantuneista maa-alueista johtuvien riskien vähenemistä seurataan puhdistuskohteiden määrän avulla (numeerinen, Pirkanmaan ELY-keskus)	
2025	<i>Mittari: Pilaantuneiden alueiden puhdistuskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee puhdistaa 10 kohdetta.</i>
2026	<i>Mittari: Pilaantuneiden alueiden puhdistuskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee puhdistaa 10 kohdetta.</i>
2027	<i>Mittari: Pilaantuneiden alueiden puhdistuskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee puhdistaa 10 kohdetta.</i>

Ihmisten hyvinvointia, luontosuhdetta sekä sujuvaa ja turvallista arkea tukeva rakennettu ympäristö

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat ja yhdyskuntarakenne on kestävä	
2025	<p>Kaavoituksen edistämässä ja maakuntakaavoitukseen osallistumisessa painotetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista sekä kuntien strategista suunnittelua. Tuetaan yhteistyötä Turun MAL-kaupunkiseudun suunnittelukysymyksissä MAL-sopimuksen puitteissa.</p> <p>Yleiskaavoitusta edistetään yhdyskuntarakennetta eheyttäväksi erityisesti kaupunkiseuduilla painottamalla täydennysrakentamista sekä kävelyn ja pyöräilyn sekä raideliikenteen ja muun joukkoliikenteen edellytyksiä. Varmistetaan kaavoituksella liikennejärjestelmän toimivuutta. Vaikutetaan kaupan suuryksiköiden sijoittumiseen kestävästi ja saavutettavasti välttämällä liikenteellistä haittaa. Painotetaan kaavoituksen laatua ja kestävyttä sekä viheralueiden riittävyyttä hyvän ja terveellisen elinympäristön ja luontosuhteen varmistamisessa sekä energiatehokkaan ja kestävä rakentamisen ja elintavan mahdollistamista. Edistetään ilmastonmuutoksen huomioonottamista kaavoituksessa edellyttämällä vaikutusarvioiteja ja kestäviä ratkaisuja sekä olevan rakennuskannan hyödyntämistä kiertotalouden periaatteiden mukaisesti. Huomioidaan mm. tulvariskit sekä laajemmat viheryhteydet. Kaavoituksen edistämässä painotetaan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja vihreän siirtymän hankkeita. Vaaraa aiheuttavien toimintojen sijoittumisessa edellytetään riittävää etäisyyttä asutukseen ja herkkään ympäristöön. Varmistetaan merkittävien kulttuuriympäristöjen, luonnonarvojen ja maisema-arvojen huomiointi kuntien kaavoituksessa ja lupa-asioissa. Alueen erityisolosuhteiden perusteella tuetaan kuntia rantarakentamisen kysymyksissä.</p>
2026	<p>Kaavoituksen tukemisessa ja maakuntakaavoitukseen osallistumisessa painotetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista sekä kuntien strategista suunnittelua. Tuetaan yhteistyötä Turun MAL-kaupunkiseudun suunnittelukysymyksissä MAL-sopimuksen puitteissa.</p> <p>Yleiskaavoitusta edistetään yhdyskuntarakennetta eheyttäväksi erityisesti kaupunkiseuduilla painottamalla täydennysrakentamista sekä kävelyn ja pyöräilyn sekä raideliikenteen ja muun joukkoliikenteen edellytyksiä. Varmistetaan kaavoituksella liikennejärjestelmän toimivuutta. Vaikutetaan kaupan suuryksiköiden sijoittumiseen kestävästi ja saavutettavasti välttämällä liikenteellistä haittaa. Painotetaan kaavoituksen laatua ja kestävyttä sekä viheralueiden riittävyyttä hyvän ja terveellisen elinympäristön ja luontosuhteen varmistamisessa sekä energiatehokkaan ja kestävä rakentamisen ja elintavan mahdollistamista. Edistetään ilmastonmuutoksen huomioonottamista kaavoituksessa edellyttämällä vaikutusarvioiteja ja kestäviä ratkaisuja sekä olevan rakennuskannan hyödyntämistä kiertotalouden periaatteiden mukaisesti. Huomioidaan mm. tulvariskit sekä laajemmat viheryhteydet. Kaavoituksen edistämässä painotetaan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja vihreän siirtymän hankkeita. Vaaraa aiheuttavien toimintojen sijoittumisessa edellytetään riittävää etäisyyttä asutukseen ja herkkään ympäristöön. Varmistetaan merkittävien kulttuuriympäristöjen, luonnonarvojen ja maisema-arvojen huomiointi kuntien kaavoituksessa ja lupa-asioissa. Alueen</p>

	erityisolosuhteiden perusteella tuetaan kuntia rantarakentamisen kysymyksissä.
2027	<p>Kaavoituksen tukemisessa ja maakuntakaavoitukseen osallistumisessa painotetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista sekä kuntien strategista suunnittelua. Tuetaan yhteistyötä Turun MAL-kaupunkiseudun suunnittelukysymyksissä MAL-sopimuksen puitteissa.</p> <p>Yleiskaavoitusta edistetään yhdyskuntarakennetta eheyttäväksi erityisesti kaupunkiseuduilla painottamalla täydennysrakentamista sekä kävelyn ja pyöräilyn sekä raideliikenteen ja muun joukkoliikenteen edellytyksiä. Varmistetaan kaavoituksella liikennejärjestelmän toimivuutta. Vaikutetaan kaupan suuryksiköiden sijoittumiseen kestävästi ja saavutettavasti välttämällä liikenteellistä haittaa. Painotetaan kaavoituksen laatua ja kestävyttä sekä viheralueiden riittävyttä hyvän ja terveellisen elinympäristön ja luontosuhteen varmistamisessa sekä energiatehokkaan ja kestävästä rakentamisen ja elintavan mahdollistamisesta. Edistetään ilmastonmuutoksen huomioonottamista kaavoituksessa edellyttämällä vaikutusarvioiteja ja kestäviä ratkaisuja sekä olevan rakennuskannan hyödyntämistä kiertotalouden periaatteiden mukaisesti. Huomioidaan mm. tulvariskit sekä laajemmat viheryhteydet. Kaavoituksen edistämiseksi painotetaan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja vihreän siirtymän hankkeita. Vaaraa aiheuttavien toimintojen sijoittumisessa edellytetään riittävä etäisyyttä asutukseen ja herkkään ympäristöön. Varmistetaan merkittävien kulttuuriympäristöjen, luonnonarvojen ja maisema-arvojen huomiointi kuntien kaavoituksessa ja lupa-asioissa. Alueen erityisolosuhteiden perusteella tuetaan kuntia rantarakentamisen kysymyksissä.</p>
<i>Kaavoitus edistää ilmastokestävyyttä ja puhdasta siirtymää</i>	
2025	<p>Tavoitteena on huolehtia tuulivoimahankkeiden kaavoituksen sujuvasta etenemisestä ja maakuntakaavan tuulivoima-alueiden toteutumisesta huomioiden riittävät ympäristövaikutusten arvioinnit. Tuetaan kuntia kiertotaloutta sekä uusiutuvan energian käyttöä lisäävissä hankkeissa. Aurinkoenergiainhankkeiden osalta kuntia neuvotaan lupa-asioissa oikeisiin menettelyihin, riittäviin vaikutusarvioiteihin ja sopiviin sijainteihin. Puhtaan/vihreän siirtymän ja uusiutuvan energian teollisuushankkeissa sekä energian varastoratkaisuissa edistetään kysymysten sujuvaa ratkaisemista kaavoituksella. Edistetään ilmastokestävyyttä ja kiertotaloutta edellyttämällä hankkeissa vaikutusarvioiteja ja kestäviä ratkaisuja.</p>
2026	<p>Tavoitteena on huolehtia tuulivoimahankkeiden kaavoituksen sujuvasta etenemisestä ja maakuntakaavan tuulivoima-alueiden toteutumisesta huomioiden riittävät ympäristövaikutusten arvioinnit. Tuetaan kuntia kiertotaloutta sekä uusiutuvan energian käyttöä lisäävissä hankkeissa. Aurinkoenergiainhankkeiden osalta kuntia neuvotaan lupa-asioissa oikeisiin menettelyihin, riittäviin vaikutusarvioiteihin ja sopiviin sijainteihin. Puhtaan/vihreän siirtymän ja uusiutuvan energian teollisuushankkeissa sekä energian varastoratkaisuissa edistetään kysymysten sujuvaa ratkaisemista kaavoituksella. Edistetään ilmastokestävyyttä ja kiertotaloutta edellyttämällä hankkeissa vaikutusarvioiteja ja kestäviä ratkaisuja.</p>
2027	<p>Tavoitteena on huolehtia tuulivoimahankkeiden kaavoituksen sujuvasta etenemisestä ja maakuntakaavan tuulivoima-alueiden toteutumisesta huomioiden riittävät ympäristövaikutusten arvioinnit. Tuetaan kuntia kiertotaloutta sekä uusiutuvan energian käyttöä lisäävissä hankkeissa. Aurinkoenergiainhankkeiden osalta kuntia neuvotaan lupa-asioissa oikeisiin menettelyihin, riittäviin vaikutusarvioiteihin ja sopiviin sijainteihin. Puhtaan/vihreän siirtymän ja uusiutuvan energian teollisuushankkeissa sekä energian varastoratkaisuissa edistetään kysymysten sujuvaa ratkaisemista kaavoituksella. Edistetään ilmastokestävyyttä ja kiertotaloutta edellyttämällä hankkeissa vaikutusarvioiteja ja kestäviä ratkaisuja.</p>

3.3 Edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta

Vahva poikkihallinnollinen varautuminen ja kokonaisturvallisuuden yhteistoiminta

<i>Turvaamme kriittisten toimintojen jatkuvuuden vastualueilla normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa huoltovarmuus huomioiden</i>	
2025	Toimintakyvyn varmistamisen ja jatkuvuuden hallinnan prosessit, ml. poikkisektoraalinen yhteistyö, on päivitetty toimiviksi myös aluehallintouudistuksen jälkeisessä ajassa. Eri vastualueiden toiminnot on yhteen sovitettu.
2026	Valmiuslain uudistamisen yhteydessä arvioidaan vaikutukset ELY-keskusten (/elinvoimakeskusten) toimintoihin ja sitä kautta virastojen valmiussuunnitelmiin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan osalta.
2027	Yhteinen alueellinen sekä kansallinen valmiusharjoittelu, jossa toteutetaan käytännössä eri vastualueiden kriittisen infrastruktuurin, palveluiden ja toimintojen turvaamista samassa harjoituksessa yhdessä yhteistyökumppanien ja sidosryhmien kanssa.

3.4 Turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta

Valvonta on vaikuttavaa ja oikea-aikaista

Normaaliolojen turvallisuutta on kehitetty ja seurattu aktiivisesti

<i>Ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmiin sisältyvän YSL:n mukaisen valvontaohjelman toteutuminen (%)</i>	
2025	Valvontojen kattavuus 100 %
2026	Valvontojen kattavuus 100 %
2027	Valvontojen kattavuus 100 %
<i>Elintarvikeketjun turvallisuus ja vastuullisuus (%)</i>	
2025	Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on vähintään 90 %.
2026	Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on vähintään 90 %.
2027	Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on vähintään 90 %.
<i>Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden valvontasuunnitelmien toteuttaminen täysimääräisesti (%)</i>	
2025	Valvontojen kattavuus 100 %
2026	Valvontojen kattavuus 100 %
2027	Valvontojen kattavuus 100 %
<i>Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä maanteillä (kpl)</i>	
2025	Enintään 238 kpl.
2026	Enintään 232 kpl.
2027	Enintään 226 kpl

Työelämän muutokset huomioiva, laadukas, terveellinen ja turvallinen työelämä

<i>ELY-keskus on kehittänyt aktiivisen tavan toimia työelämän, sen laadun ja tuottavuuden kehittämiseksi alueellisessa ekosysteemissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, sekä valtakunnallisesti (TEM-hallinnon työelämän kehittämisverkosto) (sanallinen)</i>	
2025	Työelämän kehittämisen alueellisen verkoston rakentaminen ja kokoaminen. Selvitetään alueen olemassa olevien verkostojen hyödyntämisen mahdollisuudet (mm. kauppakamari, VS liiton ryhmät, Turun yliopiston työtieteiden keskus,

	oppilaitokset.). Jaetaan tietoa esr+ rahoitusmahdollisuuksista työelämän kehittämisen hankkeisiin.
2026	Toimiva ja aktiivinen alueellinen – (ja yliaalueellinen) työelämän kehittämisen verkosto on luotu. Hyödynnetään ja jaetaan valtakunnallisen verkoston osaamista ja materiaaleja alueelle. Aktivoidaan yrityksiä osallistumaan yhdessä kumppanien kanssa työelämän kehittämisen hankkeisiin. Jaetaan tietoa esr+ rahoitusmahdollisuuksista työelämän kehittämisen hankkeisiin.
2027	Aktiivinen alueellinen – (ja yliaalueellinen) työelämän kehittämisen verkosto toimii ja kokoontuu säännöllisesti. Jaetaan yrityksille ja työnantajille tietoa työelämän kehittämisestä ja aktivoidaan työnantajat osallistumaan yhdessä kumppanien kanssa työelämän kehittämisen hankkeisiin ja niiden kehittämiseen. Hyödynnetään ja jaetaan valtakunnallisen verkoston osaamista ja materiaaleja alueelle. Jaetaan tietoa esr+ rahoitusmahdollisuuksista työelämän kehittämisen hankkeisiin.

Maahanmuuttaneiden kotoutuminen ja työllistyminen nopeutuvat ja tehostuvat

<i>Kotoutuminen ja työllistyminen tapahtuvat nopeasti ja maahanmuuttajien omaa vastuuta lisäävästi</i>	
2025	<p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että alue- ja paikallistasolla työllisyyspalvelu-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja omaa vastuuta kotoutumisestaan.</p> <p>ELY-keskus varmistaa kotoutumisen mahdollisuudet molemmilla kotimaisilla kielillä. (Tämä kohta koskee UUD, VAR, POH)</p> <p>Tilapäistä suojelua saavien työllistyminen ja kuntiin siirtyminen nopeutuu ja tehostuu.</p> <p>ELY-keskus seuraa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta alueellaan, keskeisenä kohderyhmänä ulkomaalaistaustaiset naiset.</p> <p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että maahanmuuttajaäitien työllisyys ja kielitaito paranevat.</p> <p>ELY-keskus tekee yhteistyötä KEHA-keskuksen kanssa maahanmuuton ja kotoutumisen alueellisen seurannan kehittämiseksi.</p>
2026	<p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että alue- ja paikallistasolla vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja omaa vastuuta kotoutumisestaan.</p> <p>ELY-keskus varmistaa kotoutumisen mahdollisuudet molemmilla kotimaisilla kielillä. (Tämä kohta koskee UUD, VAR, POH)</p> <p>Tilapäistä suojelua saavien työllistyminen ja kuntiin siirtyminen nopeutuu ja tehostuu.</p> <p>ELY-keskus seuraa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta alueellaan, keskeisenä kohderyhmänä ulkomaalaistaustaiset naiset.</p> <p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että maahanmuuttajaäitien työllisyys ja kielitaito paranevat.</p> <p>ELY-keskus tekee yhteistyötä KEHA-keskuksen kanssa maahanmuuton ja kotoutumisen alueellisen seurannan kehittämiseksi.</p>

2027	<p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että alue- ja paikallistasolla vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja omaa vastuuta kotoutumisestaan.</p> <p>ELY-keskus varmistaa kotoutumisen mahdollisuudet molemmilla kotimaisilla kielillä. (Tämä kohta koskee UUD, VAR, POH)</p> <p>Tilapäistä suojelua saavien työllistyminen ja kuntiin siirtyminen nopeutuu ja tehostuu.</p> <p>ELY-keskus seuraa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta alueellaan, keskeisenä kohderyhmänä ulkomaalaistaustaiset naiset.</p> <p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että maahanmuuttajaaitien työllisyys ja kielitaito paranevat.</p> <p>ELY-keskus tekee yhteistyötä KEHA-keskuksen kanssa maahanmuuton ja kotoutumisen alueellisen seurannan kehittämiseksi.</p>
<i>Alueelliseen yhteistyöhön, kansainvälistä suojelua saavien vastaanottoon ja rinnakkaisyhteiskuntien torjumiseen sekä hyvien väestösuhteiden edistämiseen panostetaan</i>	
2025	<p>ELY-keskukset vahvistavat tietoisuutta kotoutumisjärjestelmän kannustavuuden ja velvoittavuuden lisäämisestä.</p> <p>Osana alueellista yhteistyötä, ELY-keskukset tukevat kuntia ja hyvinvointialueita rinnakkaisyhteiskuntien syntymisen torjumisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisessä.</p>
2026	<p>ELY-keskukset vahvistavat tietoisuutta kotoutumisjärjestelmän kannustavuuden ja velvoittavuuden lisäämisestä.</p> <p>Osana alueellista yhteistyötä, ELY-keskukset tukevat kuntia ja hyvinvointialueita rinnakkaisyhteiskuntien syntymisen torjumisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisessä.</p>
2027	<p>ELY-keskukset vahvistavat tietoisuutta kotoutumisjärjestelmän kannustavuuden ja velvoittavuuden lisäämisestä.</p> <p>Osana alueellista yhteistyötä, ELY-keskukset tukevat kuntia ja hyvinvointialueita rinnakkaisyhteiskuntien syntymisen torjumisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisessä.</p>

3.5 Tulosohjauksessa huomioitavat valtionhallinnon yhteiset teemat

Digitalisaation edistäminen/Turvalliset, luotettavat ja yhteen toimivat digitaaliset palvelumme ovat asiakaslähtöisiä ja sujuvoittavat prosesseja

<i>Toimintaprosesseja sujuvoitetaan digitalisaation keinoin.</i>	
2025	<p>ELY-keskus osallistuu aktiivisesti asiakkaidemme käyttämien digitaalisten palveluiden kehittämiseen siten, että ne ovat turvallisia, luotettavia, yhteen toimivia, asiakaslähtöisiä ja prosesseja sujuvoittavia. ELY-keskus asettaa asiantuntijoita (oto-periaatteella) tähän kehitystyöhön. ELY-keskukset, yhdessä</p>

	KEHA-keskuksen kanssa tekevät ehdotuksia myös niiden järjestelmien kehittämiseksi, jotka palvelevat ELY-keskuksen asiakkaita, vaikka nämä järjestelmät eivät olisikaan KEHA-keskuksen ylläpitämiä.
2026	ELY-keskus osallistuu aktiivisesti asiakkaidemme käyttämien digitaalisten palveluiden kehittämiseen siten, että ne ovat turvallisia, luotettavia, yhteen toimivia, asiakaslähtöisiä ja prosesseja sujuvoittavia. ELY-keskus asettaa asiantuntijoita (oto-periaatteella) tähän kehitystyöhön. ELY-keskukset, yhdessä KEHA-keskuksen kanssa tekevät ehdotuksia myös niiden järjestelmien kehittämiseksi, jotka palvelevat ELY-keskuksen asiakkaita, vaikka nämä järjestelmät eivät olisikaan KEHA-keskuksen ylläpitämiä.
2027	<i>ELY-keskus osallistuu aktiivisesti asiakkaidemme käyttämien digitaalisten palveluiden kehittämiseen siten, että ne ovat turvallisia, luotettavia, yhteen toimivia, asiakaslähtöisiä ja prosesseja sujuvoittavia. ELY-keskus asettaa asiantuntijoita (oto-periaatteella) tähän kehitystyöhön. ELY-keskukset, yhdessä KEHA-keskuksen kanssa tekevät ehdotuksia myös niiden järjestelmien kehittämiseksi, jotka palvelevat ELY-keskuksen asiakkaita, vaikka nämä järjestelmät eivät olisikaan KEHA-keskuksen ylläpitämiä.</i>

Tietojohtamisen kehittäminen

Tiedolla johtamisen osa-alue: kattava ja laadukas tiedonhallinta	
2025	Uusien tehtävien mukaisten tietotarpeiden määrittely huomioiden vuonna 2026 voimaan tulevat muutokset (elinvoimakemukset).
2026	Tiedonhallinnan prosessien (tiedon hankinta, jalostaminen, tallentaminen ja jakaminen), yhteistyön ja työnjaon kehittäminen. Tietoalustojen (mm. Mylly) tehokkaampi hyödyntäminen.
2027	Tiedonhallinnan prosessien (tiedon hankinta, jalostaminen, tallentaminen ja jakaminen), yhteistyön ja työnjaon kehittäminen. Tietoalustojen (mm. Mylly) tehokkaampi hyödyntäminen.
Tiedolla johtamisen osa-alue: systemaattinen tiedolla johtaminen	
2025	Tiedon hyödyntämisen prosessin ja roolitusten rakentaminen sekä pilotointi.
2026	Tiedon hyödyntämisen prosessin kehittäminen tarvittavilta osin.
2027	Tiedon hyödyntämisen tilan arviointi ja tiedon hyödyntämisen prosessin kehittäminen tarvittavilta osin.
Tiedolla johtamisen osa-alue: Henkilöstön osaamisen ja kyvykkyyden kehittäminen	
2025	Uusien tiedon jakamista ja osaamisen kehittämistä tukevien käytänteiden kehittäminen (mm. koulutuksissa saadun uuden tiedon jakaminen ja jalkauttaminen, e-oppivan hyödyntäminen) Tiedonlukutaidon kehittäminen.
2026	Strateginen henkilöstön kehittämissuunnitelman 1. vaihe: kyvykkyyshenkilön rakentaminen ja osaamisen nykytilan kartoitus.
2027	Strateginen henkilöstön kehittämissuunnitelma 2. vaihe: kehittämis- ja toteutussuunnitelmien laadinta.

Yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen

<i>Toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnittelun laatua on kehitetty</i>	
2025	Tavoitteena on vahvistaa tason 3 mukaista toimintaa
2026	Tavoitteena on vahvistaa tason 3 mukaista toimintaa
2027	Tavoitteena on vahvistaa tason 3 mukaista toimintaa

Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten ja laadunhallinnan tavoitteet

	Toteuma 2023	Arvio/tot. 2024	TAVOITE 2025	Alustava tavoite 2026	Alustava tavoite 2027	
Asiakaspalvelutyytyväisyys	4,3	>4,2	>4,2	>4,2	>4,2	
ELY-keskusten sidosryhmien kokonaistyytyväisyys	3,91	-	>4,0	-	>4,0	

4 Voimavarojen hallinta

Henkilöstövoimavarojen edistämisen tavoitteet

Tavoitteiden valmistelu kesken.

5 Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset

Tulossopimuksessa tulostavoitteet asetetaan lähtökohtaisesti koko sopimuskaudeksi. Tarvittaessa asetettuja tulostavoitteita voidaan kuitenkin päivittää ja muuttaa sopimuspäivitysten yhteydessä. Tulostavoitteiden saavuttamista kuvaavat vuosittaiset tavoitetasot asetetaan sitovasti seuraavalle vuodelle ja kolmen seuraavan vuoden tavoitetasot asetetaan alustavina. Tulossopimusta päivitetään rullaavasti vuosittain.

ELY-keskusten tulossopimusten tulostavoitteisiin on tehty vuoden 2025 sopimusvalmistelujen yhteydessä tarvittavat muutokset liittyen TE24 –uudistuksen voimaantuloon. Vastaavasti on sovittu, että hallitusohjelman mukaisen, tekeillä olevan aluehallintouudistuksen vuoksi tulostavoitteille ei tarvitse vuoden 2025 sopimuksia valmisteltaessa asettaa tavoitetasoja lainkaan vuodelle 2028.

Raportointi tulostavoitteiden toteutumisesta tehdään kaksi kertaa vuodessa. Tulostavoitteiden koko vuoden toteutumisesta raportoidaan tilinpäätöksessä ja siihen sisältyvässä toimintakertomuksessa. Tilinpäätöstietojen osalta tiedot toimitetaan ministeriölle viimeistään viikon kuluttua tilinpäätöksen hyväksymisestä ja puolivuotistietojen osalta 31.8. mennessä. Tulossopimuksen toteutumista arvioidaan ministeriön antamassa tilinpäätöskannanotossa toimintavuotta seuraavan vuoden kesäkuussa.

Tulossopimus ja tilinpäätöstiedot julkaistaan [Valtiokonttorin määräyksen](#) mukaisesti.

Tavoitteiden toteutumisen arviointia varten tulossopimuksen mittareille on määritelty yksi läpi koko tulossopimuksen sovellettava arviointiasteikko. ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen osalta sovelletaan kolmiportaista asteikkoa eli ”liikennevalomallia”. Liikennevalomallissa tavoitteiden toteutumista arvioidaan seuraavasti: VIHREÄ (3) = tavoite on saavutettu tai ylitetty, KELTAINEN (2) = tavoite on saavutettu osittain/tydyttävästi tai siitä ollaan jääty jonkin verran, PUNAINEN (1) = tavoitteesta on jääty paljon tai se ei ole toteutunut lainkaan. Sanallisessa tulosraportoinnissa keskitytään tulossopimuksen tulostavoitteiden poikkeama- ja riskiraportointiin. Erityisesti tavoitteista jäämisestä ja sen syistä tulee raportoida.

Toimialaohjaus täydentää tulosohjausta tarvittaessa ja hallinnonalat ohjeistavat toimialaohjauksen menettelyistä erikseen.

Allekirjoitukset toteutetaan sähköisesti.